Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 23 МАРТ, 1985 ШУ. ◆ № 35 (7070). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС XXVII СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

БIАЬСТАН БАЛХАШ ДIАДОЛАДАЬЛ

Селхан кхашка фу дIаде болабеннаб Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза механизатораш.

ДТ-75 марках йолча трактора ши сеялка тIехьа а йиъза 50 гектара тIа доакъара лаьрхIа йола горох дIайийнай колхоза дикагIволча трактористa Потатия Георгий Владимировича.

Укх бIаьсти ялатан доакъаран лаьрхIа 1100 гектара тIа тайп-тайпара культураш дIае езаш ба механизатораш. Къаьстта боккха теркам тIабахийтаб тIоадал Iоаеш макхаш а доахаш шоай ханнахьа лаьтташ кийчдара. Т-150 яхача маркех йола тракторaш лелаеча Эскерханов Дакаси Саидов Сайпудинен дош деннад 48 сахьата 700 гектар хулаш дола кхаш культураш дIае мара ца езаш кийчде.

С. СУРХОЕВ.

Яхьа дневник

Комсаш кхеяра керттера лостам болаш я тха совхоз. Йоакхо ю хьайбай продукташ яхара а. Бетташ бIаь гаргга етт а болаш ферма я совхоза. Мел могар ду болхлоша диза долаш доахан Iангара дахара, цхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шера тIайийца декхараш толаме кхоачашдара. ДIабахача шин бетта хIара кхоабача Iаттагара 87 килограмм шура дукхагIа яьккхай соахка цу юкъа яьккхачунца нийсийча.

Март бетта деношка хIара кхоабача Iаттагара дийнахьа юкъера лаьрхIача 9,2 — 9,4 килограмм шура йоакхх дояркаша. Из планагIа яккха йоагIачул дукхха дукхагIа я.

Иштта беркате къахьега цар аьттув боал хьайбашта шортта йол, силос, ча, концентраташ кийчъяь хиларах. Тухи микродобавкаши а етташ лаьрххIа кийчдаьчул тIехьагIа мара дIателаьц хьайбашта доакъар. Ма молла хулийт барда а. Шоашта Iунал дарген кхабарген хьежжа шура лу доахана. ХIара дийнахьа пачхахьалкхенна дIалу 800 — 850 килограмм шура. Ферма коллектива низ дIакхоач цхьоалагIча квартала планал совгIа 42 — 44 тонн не йоххка.

Советски халкъо Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха шовзткъа шу дуза цIей кхы а дикагIча хьокхамащца дездара шоашта юкъе социалистически яхь а йоаркаяь къахьегаш ба укх деношка ферма болхлой. Овсарле къаьстта лакха йолаш болх бу дояркаша йинжараша ПатаховгIар Любаси Хьаваси, Вахабова Зурас, скотника Исаев Канас, механизатораша Юсупов Салауде, Дадаев Хьусена, шофераша Арцуев Салмана, Дениев Султана, ферма бригадира Берсаев Саламус, кхыбараша.

Хьалхалаттача дояркаша социалистически декхар тIайийцад шера планагIа яккха йоагIар 2000 йолаш хIара кхоабача Iаттагара 3000 килограмм шура яккха. Тешшаме да из цар толаме кхоачашдергхилар. Ферма зIамига яле а доккха да мехка Кхачан программа кхоачашъеча цо юкъехьу дакъа.

Р. СУПЬЯНОВ,
«Знаменский» комсий совхоза директор.

* * *

ЦхьайтталагIча пятилетка шерашка Грозненски швейни производственни объединене филиалашта, цехашта юкъе яьржача социалистически яхье даим хьалха латташ я цхьоалагIча филиала коллектив. Дерригача технико-экономически хьокхамий шин бетта план 27 феврале кхоачашийр цо. Паччахьалкхен планал совгIа тийга а тийга, потребителашка дехкад цхьайтта эзар сома маьха тайп-тайпара барзкъаш.

Цхьаккха бригада е участок яц укхаза шоаш укх шера тIайийца декхараш тIеххкоачаш ца деш. Царна юкъе а хьалхалаттачарех я Гришкова Зинаида, Худолей Тамара, Берсанова Тамара керте латтача кхаь участка коллектив. Шин бетта задани 20—22 феврале кхоачашийр цар. Дукха царел тIехьаюсаш яц Кирияк Раиса Петровна керте латтача нийслагIча участка коллектив а.

* * *

«ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдикеи хьадер дукхагIеи хилийта!» яхача девизагIа яьржача социалистически яхье башхадика толамаш доахаш, шоаш цхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шера тIайийца декхараш тIеххкоачашдеш ба «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахой. Шин бетта планал совгIа цар даьккхад 300 тонн «Iаьржа дошув», заданел совгIа маьхала яьккхай 56 эзар сом совгIа мах бола товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра парте енна задани а толаме кхоачашъяьй.

Даим санна НГДУ цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт Лунин Александр Васильевич керте латтача шоллагIча цеха коллектив. Духхьал цо ше шин бетта планал совгIа даьккхад 280 тонн совгIа «Iаьржа дошув».

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Ши шу хьалха юкъера школа йистеяьккхача вера Назранерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача заводе Евлоев Мувса. Фрезерни станока тIа болх бе безам хилар цун. Цудухьа комсомолец хьожавир Инаркиев Мустафас кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригаде фрезеровщика учениkалла. Лоацца юкъа ше хержа говзал дика кара а ерзаль къахьега волавелар Мувса. Евлоев юкъевоагIача бригадо укх шера хьалхарча шин бетта план 120 процент кхоачашъяьй. Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузача денга ялх бетта план кхоачашъе лаьрхIад бригадо.

СУРТА ТIА: М. Евлоев.

С. ПУГОЕВА сурт.

● *Мишта кхоачашду декхараш*

ДУКХАГIА ЙОАККХ ШУРА

Хьайбай продукци дукхагIа яккхараи цох дIадодар лохдараи шоай низаш тIадерзадаь къахьегаш ба Грозненски района «Кулаpинский» совхоза шин фермера болхлой. Къаьстта теркам тIабохийт цар рационага хьежжа хьайбаш кхабара, моттиг нийсъялийтац шоай ханнахьа де дезаш дола Iунал царна ца деш.

Социалистически яхье хьалхалаттараштa юкъе ба дояркаш Абакарова Курди, Шахгириева Язман, Саидова Зулай, Акаева Есита, Гадаева Зугаш, Дадаева Ташхо, кхыбараш. Цар къахьегам белгалбаьккхаб КПСС райкомеи райисполкомеи Сийлен грамоташи маьхе совгIаташи а денна.

Укх шера совхозе гIолла хIара кхоабача Iаттагара 3300 килограмм шура яккха лерхIаш ба дояркаш, план 2900 килограмм йолаш.

ДIабахача шин бетта шура йохкара план тIехкхоачашъяьй хьайбаш леладераша. Толаме къахьег Март бетта а. ХIанз хIара дийнахьа 2000 килограмм шура йоакхх цар. Из дIадахача шера укх хана йоаккхаш хинначул 11 процент дукхагIа я.

Фермай коллективаш шоайла яхье яьннай. Хьалха я Кадыров Яхас кулгалдеча ферма яр.

Дог лазаши зоотехнически бокъонаша дIа ма деххарен доал дарах, кхабарах, кхы тIа эшараш дарах хIанз дийнахьа хIара кхоабача Iаттагара 9 килограмм шура йоакхх цига. Йийттанех шийтта доярка хIара Iаттагара шиъша килограмм шура дукхагIа йоакхх дIадахача шера укх хана йоаккхаш хинначунца нийсийча. Царна юкъе я Дадаева Ташхо, Домбаева Залпа, Саидова Зулай, кхыбараш.

Низ ца кхобеш къахьег скотникаша Дадаев Адама, Абдурахманов Вахас, ГехаевгIар ТIахIирея Увайсеи, Каурнукаев Сулеймана.

— Диза долаш Iангара доах оаха доахан, — йоах Кадырова Яхас. — Къаьстта теркам тIабохийт доакъара кхом бара, цох цхьа килограмм ца дойтара.

Дикача хьокхамашца сийлахь-йоккхача Коталон ди дездара а КПСС XXVII съезда накъабахара а тешшаме лард еллай совхоза хьайбаш леладераша.

Ц. ЯРАГИЕВ.

20 апреле—коммунистически субботник

ХЬОКХАМАШ ГIАДВУГАШ ДА

Толаме дIадоладаьд карарча пятилетка тIеххьара шу Госкомсельхозтехника Аргунерча транспортни предприяте водителаша. Сиха ду транспортникаша кхашка органически удобренеш яхкара балхаш а. 10 февраль денз иттлагIа апрель хьатIакхачалца йолча юкъа пленагIа кхашка 10 эзар тонн органически удобренеш дIаяхьа езача, 1 март хьатIакхоачаш 11 эзар тонн йиллай цар. Апрель бутт болабалалехьа 20 эзар тонн дIаяхьа дага ба.

211 машина юкъе а йоагIаш, ворхI автобригада я цу боахаме. Дунеи пролетарията баьчча В. И. Ленина 115 шу, Коталон 40 шу дизара сийна царна юкъе яьржача социалистически яхье хьалха коммуниста Шахбиев Сурхос кулгалду бригада я. Балха нормаш тIеххкоачаш ца еш ди дIадахийтац цу коллективерча шофераша-коммунисташа Хамидов Абу-Iаьлас, Муталиев Шаране, цар новкъосташа Алиев Идриса, Тепсуев Ризвана, Умаров Майрбека, Абумуслимов Абубакара, кхычар.

Хьинаре дакъа лоацаш ба цу боахамера водителаш «Шин дийнахьа — кходаьча доагора чотагIа» яхача девизах дIахьош болча боламе а.

— ДIабахача шин бетта кхаь тоннал дукхагIа доагора-смазочни материалашта кхом баьб оаха,—йоах Аргунски транспортни предприяте начальника Т. Д. Даутова. — Цу гIулакха темпаш лох а ца еш, дIадахаа вIаштIехьдоале кхомбаьча доагора чотагIа кхаь дийнахьа болх бе йиш хургья тха. Царех цхьан дийнахьа В. И. Ленин ваь 115 шу дизара хетадаьча субботнике къахьегаргда оаха.

Боккха теркам тIабохийт цу предприяте транспортах ма хулла дикагIа пайда эцара. Цхьаннахьа мухь дIа а бихьа юхавоагIаш машина яьсса хилийтац. ДIа мел хьу цунна тIа мухь тIаботтара йоакхо ю. Цу гIулакхо а карагIдоалийт водителашта толаме къахьега.

А. ТЕМИРСУЛТАНОВ.

ОВСАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

В. И. Ленин ваь 115 шу дузача денна хетадаь коммунистически субботник къаьстта а хьинареча къахьегамца белгалдаккха лаьрхIад Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управленена чуйоагIача аьшкабетонии конструкцей завода коллективо.

Субботникага кийчо яра а из чакхдаккхара а тIахьожам лоаттабара йолча штаба председатела, завода директора заместитела Х. Хадисова дувц:

— «ЦIеча шоаттдийнахьа» балха араваргва ворхI бIаь гаргга саг, царех виъ бIаь совгIа шоай моттигашка къахьегаш хургва. ХIаьта кхо бIаь гаргга саг заводе а цул арахьа а цхьацца лостам беш хургва.

Цу дийнахьа 24 эзар сома маьха балхаш де лаьрхIад коллективо. Масала, хьаергья бIаь кубометр раствор, цхьа бIаь ах бIаь тонн асфальтни бетон, 150 квадратни метр столярни изделеш, кхыдараш. Уж дерригаш а кхояьча материалий чотагIа а дергда.

Къахьегама цIей долча дийнахьа даьккхача ахчах 1500 сом пятилетка фонде дIадохьийтаргда.

* * *

Иштта, дерригa шоай низаш оарцагIдаьха къахьега лерхI субботнике Самашкински консервни завода коллективо. ХIаране ший ден норма 150 процент кхоачашъергья аьнна, цудухьа арахеца продукци а дикка дукхагIа хургья массазарча деношка хулачул. Цига даьккхача ахчах 1200 сом ахча пятилетка фонде дIахьожадергда.

Дика къахьегаш хьайоагIа завода коллектив ер шу доладелча денз а, хIанзле арахийцай 40 эзар сом мах бола продукци, цунга дIадодар лохдарах кходаьд шийтта эзар сом.

Завода беррига болхлой арабаргба В. И. Ленин ваьча денна хетадаьча коммунистически субботнике дакъа лаца.

ХАБАРАХ ХИЛАЦ КИЙЧО

— Ерригсоюзни субботник долча дийнахьа малагIа балхаш де лаьрхIад шун завода къахьегамхоша? — хаьттар аз Назрановски мельзавода партийни организаце секретарага Оздоев Мухьмадага.

Дукха дийцар цо шоаш де лерхIачох: субботник чакхдаккхара ерригa мероприятеш белгалъяьхай, хIара сага хов цу дийнахьа ший мел къахьега деза, малагIча участке ше хургва. Лоацца аьлча, Оздоевга ладийгIача къахьегама цIейна дика кийчо яьй мельзаводе, хIаьта хьожаргда вай иштта дий из. Гаьнна дац. Из иштта ца хилара тешал деш дола масалаш кIезига дац. Субботника кийчо яра заводе вIашагIъелла штаб яц.

— Масса сома маьха балхаш де лерхI оаш «цIеча шоаттдийнахьа?» — хетт аз. Оздоева тховнагахьа бIаргаш лекх, бакъда, цига цхьаккха цифра ца а кораяь, бокъонца шийна дага-м дагIац, аьлар. Гуш дар укхаза наха юкъе субботниках лаьца цхьаккха тайпара болх баь боацилга а. Шоашка цу хьакъехьа даьча хаттара хоадам болаш жоп дала маганзар болхлошта а. Кхыметтел субботник малагIча дийнахьа хул а хацар царна. Ерригача завода коллектива митинг хиннай, яхаш, Оздоева дувцар а даьсса хабар долга дика гуш дар.

Завода директора Евлоев Мухьмада йоах: «Мероприятеш шортта я. Уж планови отдела начальникага Ведаижев Къурейшага хила еза». Цхьабакъда из кораванзар тхона. Балха ди доладенна дукха ха еце а кабинета чIега а теха вахавар из ше мича вода сагага дIа а ца оалаш.

Укх шера шин дийнахьа кхояьча материалашца, энергоресурсашца болх бергба, аьнна тIайийца социалистически декхар да завода коллектива, царех цхьан дийнахьа хургдолча субботнике болх бергба, аьнна яздаьд. Бакъда, мел электроэнерги, газ шоаш кхольй хац завода кулгалхошта.

Субботника цхьаккха кийчо яьц Назрановски мельзаводе. Кхыметтел цхьаккха лозунг, плакат дац завода йоккхача територе тIа «цIеча шоаттдийнахьа» дика болх бара нах тIахьехаш. Тесса дитад из лоархIаме гIулакх администраце, партийнии профсоюзнии организацеша.

* * *

Субботника кийчо яра гIулакхаш мельзаводерчул дикагIа латт ала йиш яц Назранерча номер 432 йолча ПМК а. Де лерхIараш дукха дар предприяте партийни организаце секретара Сагов Адама дувцачох. Бакъда, ма дарра гIулакх дIатехнача оттаьнь цхьаккха тайпа мероприятей план яцар, цу хьакъехьа аз шийга аьлча, Сагова аьлар: «Фу бе да из план яцар аьнна оаха цу дийнахьа мел дергдола балхаш тхона ховш хилча».

Саговна хов. Цун киса доаллача блокнота тIа дIаяздаь да «цIеча шоаттден» сийна ерригача ПМК 3600 сома маьха балхаш а дергда, цу ахчах 400 сом пятилетка фонде дIачу а лургда, аьнна. Цунна хов, болхлошта хац. Цу хьакъехьа вIашагIкхийтта дийца хIама дац.

—ХIанз а бутт гаргга ха ма йий субботник хила, вIашагIйолларгья-кх штаб а, оттаергья план а, — аьлар партийни организаце секретара.

Кхольча материалий чотагIа шин дийнахьа болх бергба укх шера, аьнна яздаьд ПМК коллективо тIайийцача социалистически декхараш тIа а. Царех цхьан дийнахьа болх бергба къахьегама цIей хулача дийнахьа, аьнна йоазув латт дIахо. Бакъда, хIанз санна производственни гIулакхаш во леле тамаш я-кх уж декхараш кхоачашдулой, яхаш дувц болхлоша.

Материалаш, энергоресурсаш кхояра учет елга Iалаьмате во латт ПМК. ДIабахача шин бетта предприяте мел электроэнерги кхояьй тхога керттерча механика Мурзабеков Мувсайна хьаала магаизар.

А. Г. УГУРЧИЕВ.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюрос аргIанарча заседане дийцад экономика интенсификаце наькъа тIа йоаккхаш хоадамболлаш гола тохилга, советски общество социально-экономически дегIаахар сиxделга вIаштIехьдаккхар духьа парти, паччахьалкхен органаши общественни организацеши, халкъа боахама механизма ерригa звеньяш оарцагIъяхара тIаерзаяьча аргIана йоацача КПСС ЦК Пленума установкашкара хьадоагIаш дола декхараш. Къаьстта белгалдаьккхад къахьегама, паччахьалкхен, партийни дисциплина чIоагIъянза, доаца доккхалаш даран бехктокхам ца хетаран, социалистически вахара боарамашта новкъарле еш мел долча хIаманна духьала хоадамболлаш къовсам лоаттабанза баргбоацилга.

Белгалдаьккхад, Советски Союзо машарен прогрессени никъ дIахо а чIоагIтIеи леррагIеи чакхбоахаргболга, машарен машаре дахарен ленински принципий леррагIа из ухаргйолга.

Цу гIулакха бокхача лоархIаме хиннад дIадахача кIирагIа КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев партейи паччахьалкхенийи кулгалхоща Варшавски Договора доакъошхойца доттагIал тIехьа вIашагIкхетар. Цу вIашагIкхетаре дIа-хьа дагабовларо бакъдир дийцача актуальни дешаех хетараш цхьатарра хилар. Цо аьттув боаккхаргба вежарашха долча мехкий массе оагIорахьара бувзамаш дIахо дегIакхувлараи эргадоахаш тоадараи, политически, экономически, идеологически, оборонни, кхыча доакъошкара гIулакхаш вIаши айхха дувзаш чакхдахара.

Содружества юкъарча хьашташа дIадех паччахьалкхенашта керте латтарий боараме хиннача СЭВ-а членаш долча мехкий Экономически совещане решенеш леррагIа чакхйоахилга, экономически цхьана леладу гIулакхаш социалистически интеграци кIоаргъяра наькъагIа дIахокхухьилга. Низаш вIашкатохарах вежарашха болча хIара мехкага тIехьтIехь йоккхагIа халкъбоахама эффект кхоач. Дунен аренера социализма позицеш дIахо а чIоагIъяра, ядерни тIом ца хилийтара тIадерзадаь гIулакхаш чIоагIдара хиланза яргйоаца потенциал йолаш я социалистически содружество. Цу гIулакха дIахо а боккхача лоархIаме хургья Варшавски Договора Организаци — машар Iалашбара тешаме инструмент.

Политбюрос йизза къоабалийр кхыча социалистически мехкий делегацей кулгалхоща доттагIал тIехьа хиннача вIашагIкхетара, беседай итогаш. бакъбир вай цхьоагIонхоща цара вежарашха дола доттагIал хьалхагIа а санна лораден ма могга чIоагIдеи, арахьа леладеча политически гIулакхашка приоритет социализма мехкашта тергхиларах бола цига дIакхайкабаь КПСС-еи Советски паччахьалкхени лоIам.

Белгалдаьккхар Москве хишача дунен дуккхача паччахьалкхений кулгалхоща новкъосташа М. С. Горбачева, Н. А. Тихонова, А. А. Громыкос яь беседаш боккхача лоархIаме хилар. Цу беседашка кердача низаца дIакхайкабир машар чIоагIбара, халкъашта юкъе цхьатарра отношенеш оттаяра тIаберзабаь Советски Союзо леррагIа чакхбоаха никъ. Уж гIулакхаш бахьан долаш лоаттабеча къовсаме дIахо а вай партнераши доттагIийи хургда блокех дIакхетаза дола Азе, Африка, Латински Америка мехкаш. Капиталистически паччахьалкхенашцара отношенеш а, 70-ча шерашкарча разрядка опыто хьа ма хьоккхара, машаре яхарен цхьана гIулакхаш леладарен наькъагIа дикка дегIаяхка йиш йолаш я, нагахьа санна цу гIулакха вIаши кийча хуле. Советски Союз цу гIулакха кийча я. ХIанз керттердар — сихдаь хьадеш дола герзаш космосе ца Iоадайтарен лаьттан тIа уж соцадарен, бухсоццача кхаьчача ядерни герзаш цIендаьи массе меттерен дIадахарга вугаш бола гIа а лаьрхIа ядерни герзашта доазув оттадарен уж кIезигдарен гIулакха низаш вIашагIтохари алсамдахари.

Духхьал цу оагIорахьа тIадерзадергда ший низаш Советски Союзо дукха ха йоаццаш Женеве дIайолаеннача советско-американски переговорашка.

Къоабалъяьй коммунистически, социалистически, къаман-демократически партеишта керте латтарашца, массехк мехка паччахьалкхен Iаьдала лакхехьарча органий викалашца хиннача беседай хьакъехьа новкъосташа В. В. Кузнецовеи Б. Н. Пономаревеи яь информаци.

Политбюро заседане йийца а йийца, решенеш тIайийцай Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизарца а вай мехкеи доазол дехьарча социалистически паччахьалкхенийи къахьегамхоша цу йоккхача событена кийчо еча дакъа ларца а дувзаденна долча дуккхача дешаех лаьца.

Партбюрос йийца а йийца къоабалъяьй хий дехка системаш хьалъяра балхаш комплексно кхоачашдара, юртбоахама культураш кхеяра индустриальни технологеш юкъехахьара, лаьттай мелиоративни хьал тоадара чотах Ростовски областа хий дехка лаьтташ леладелга дIахо дегIадоаладаран цар эффективность лакхъяран чакхъяха СССР Министрий Совето кийчъяь мероприятеш.

ЛадийгIад Сербеи Черногореи правительстваша ехарах Югославе яха хиннача советски делегаце баьча балха хьакъехьа новкъоста В. И. Воротникова яьча информацега. Югославе коммунистий Союза, Сербеи Черногореи социалистически республикай кулгалхошца хиннача вIашагIкхетарашеи беседашеи бакъдаьд шаккхе а оагIув КПСС-аи СКЮ-неи, СССР-а а СФРЮ-на а юкъе цхьана леладу гIулакхаш, вIаши гIойле йолаш дола экономически Iилма-техническии бувзамаш дегIадоаладе, Iилман культуран даькъера контакташ, дунен халкъашта юкъерча арене вIаши дага а дувлаш чакхдоаха гIулакхаш шерде лаьрхIа хилар.

Франце арахьарча гIулакхий министрца Р. Дюмаца хиннача вIашагIкхетара хьакъехьа новкъосташа Н. А. Тихоновеи А. А. Громыкоси баьча хоамага ла а дийгIа, Политбюрос белгалдаьккхар, кхоккам кIаьдбара тIаерзаяьча политикана юха тIадерзанза дарг ца хилар, европейски кхерамзле чIоагIъяр, низаш тар ма лу лохагIча цхьатаррарча боараме лоаттадар, сихдаь хьадеш дола герзаш космосе ца Iоадайтар санна долча лоархIамеча дешаех йола вай мехкий позицеш белгаларча даькъе вIаши гарга хилар цу вIашагIкхетаро хьахьекхалга. Йштта белгалдаьккхад, СССР-и Францин шаккхе а политически диалог дегIакхувларца цхьана экономика, технологе, культура даькъе вIаши гIойле йолча тайпара цхьана леладу гIулакхаши обменаши дIахо кIоаргбе лаьрхIа хилар.

Къоабалбаьб СССР Лакхехьарча Совета делегаци Америка ВIашагIкхийттача Штаташка хилара итогий хьакъехьа новкъоста В. В. Щербицке баь хоам. Белгалдаьккхад, США администрацеи конгрессеи викалашца а хIаьта иштта американски общественнии деловойи гIозаращца а вIашагIкхетараши беседаши хулача хана советско-американски отношеней дешаехи дунен халкъашта юкъерча кординальни проблемехи, эггара хьалха, сихдаь хьадеш латта ядерни герзаш соцадаран космоса милитаризаци ца яйтаран йоагIаш ярех йола СССР принципиальни позици дIайовзийтара делегаце боккха болх баь хилар. Белгалдаьккхар Америка ВIашагIкхийттача Штаташцара бувзамаш, цу даькъе лакхехьарча законодательни органашка гIолла леладераш а, вIаши дIахьа дувцар дикагIа кхетадари вIаши гIойле йолча тайпара цхьана леладу гIулакхаш вIаштIехьдахари духьа, машар чIоагIбар духьа дIахо дегIадоаладелга лоархIаме хилар.

КПСС ЦК Политбюро заседане иштта дийцад Коммунистически партеи Советски паччахьалкхени чурен арахьарен политика чакхъяхара цхьадола кхы дешаш а.

Нов. М. Т. Хасуевна
«Хила болхараш кIалхарбахарах»
яха медаль яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Хила болхараш кIалхарбоахача хана денал гойтарах СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Хила болхараш кIалхарбахарах» яха медаль лойла **Хасуев Муса Татаевича** — Заводской РОВД болхлочоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1985 шу. 20 март.

ЖУРНАЛИСТАШ ДЕШАШ БА

Селхан кепайоазон ЦIен конференцзале журналистий говзал лакхъеча республикански школе деша багIарий аргIанара заняти хилар. Заняте тема: «Публициста творчески лаборатори».

Газетий, телевидене, радиовещане болхлошта хьалхашка къамаьл а дир журналистий дуккхача хаттараштa жоп а тийлар Къулбаседа Кавказа автономни республикашта волча «Правда» газета собственни корреспондента В. А. Артеменкос.

БархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета цхьоалагIа сесси

ДОЛЛА ХIАМА САГА ДУХЬА,

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела депутата М. А. КЕРИМОВА доклад

Хьалхагlа хоам баь ма хиллара, 20 марта Грозне хилар бархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета цхьоалагIа сесси. «Бахача наха деш дола жилищно-коммунальни гIулакхаш тоадара, республика городаш, болхлой поселкаш, юрташ хозъяра даькъера Нохч-ГIалгIай АССР советски боахамен органий декхарий хьакъехьа» доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела **М. А. Керимова.** Цо аьлар:

БархIазлагIа хержача Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета цхьоалагIа сесси дIайолаеннай советски халкъ, аргIана йоацача мартовски КПСС ЦК Пленума решенеш ерригаш йиззан къоабал а еш, ленински партена, цун Центральни Комитета гонахьа айхха кхотадена а долаш, коммунизм хьалъеча керда толамаш доахаш долча хана.

Республика къахьегамхоша дег тIара къоабалбеш тIанийцар аргIана йоацача парте Центральни Комитета Пленумо массава раьза а волаш новкъост Горбачев Михаил Сергеевич — шийна знанеш, йIаьхий опыт, организаторски талант парте политика чакхъяхара дIателаш, Ленина гIулакх, къахьегача халкъа хьашташ кхоачашдара ший са ца кходеш вола воккха партийнии пачхьалкхени деятель харжарах хинна хоам.

Мартовски ЦК Пленума решенеша, Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизара даха ма доаггIара пакъадахар, КПСС XXVII съезда хьинаре кийчо яр духьа шерра яьржача социалистически яхьо политически къахьегамен хьинар чIоаггIа айдаьча хьалашка тIатеIIа болх беш ба Нохч-ГIалгIайчен городийи юртийн къахьегамхой пятилетка чакхйоалача шерен бIарччача пятилеткан планови заданеш кхоачашъяра. Советски нах кхоанарча денах бIубенна хилар, уйлаши дагарадараши цхьатарра хилар къьгта хьагучадаьлар союзнии автономнии республикай Лакхехьарча Советашка, халкъа депутатий моттигерча Советашка укх шера 24 феврале хоржамаш хиннача дийнахьа, партен халкъен цхьоагIо йохаргйоацилга, вай мехка къахьегамхоша КПСС политически никъ биззаи ма баррец хьалоацилга бакъдеш дола доккха тешал хилар.

Вай общество социально-экономически дегIайоалаяра тIаберзабаь никъ ше кийчбеча хана, парте, керттерча декхарех цаI а лаьрхIа белгалдаьд советски халкъа хьалтаро тIехь - тIехьа дукхагIа лакхъелга, къахьегамхоша творчески, овсаре къахьегара эша хьалаш вIаштIехьдоахилга. Из декхар кхоачашдара массе оагIорахьара беча балха лоархIамегIара дакъа — гIулакхаш дара отрасль хиларах тарра, цхьаккха а кхыдола дакъа ца дувзалуча тайпара саго мел йоаккхача хана цунца бувзабенна бола жилищно-коммунальни боахам.

Тахан са безам бар цу даькъа лоархIамегIарча звеньяй балха цхьайола итогаш е, хIаьта керттердар — шийтталагIча пятилетке из дегIаухаргдола белгалагIа дола наькъаш белгалде. Укх тIеххьарча хана республика советски боахамен органаша областной партийни организаце кулгалца чакхдаьхача гIулакхаша йиш хилийтай коммунальни боахама нийса структура хьае. Бакъдар аьлча, цо деш дола гIулакхаш, городе дерашца нийсдича, хIанз укх сахьате дикка тIехьадус райцентрашка, къаьстта а гаьнарча юрташка.

Цу даькъе болхлоша хIара шера 92 миллион сома маьха гIулакхаш ду. ремонташгIишлошъяра балхаш ду 16,3 миллион сома маьха. Цига я 436 миллион совгIча сома маьха керттера фондаш.

Хини йIовхален сеташ 2000 километр, газопроводаш 3957 километр, лаьтта кIал гIоллен лакхе гIоллен йолха электролинеш 2,5 эзар совгIа километр йIаьха я. ХIара шера республике коммунальни водопроводашка гIолла дIахец 108 миллион кубометр хий, йIовхала сеташка гIолла — 1100 эзар совгIа гигакалори йIовхала энерги, трамвайнотроллейбусни парко дIа-юха вуг 52 миллион гаргга саг.

Цу лакхе йоалаяьча даннеша хьахьокх, жилищно-коммунальни боахам республика халкъа боахама лоархIамегIча доакъоех цаI а хинна дIаэтталга.

Цхьабакъда, бахача наха жилищно - коммунальни гIулакхаш дара даькъера дукха дешаш хIанз а къоастанза да вай. Из хьахьокх цу хьакъехьа къахьегамхошкара дукха жалобаши заявленеш ухаш, харжархоша наказаш телаш хиларо.

Коммунальни боахама хьакъехьа къамаьл юкъе даьлча, вай эггара хьалхарча аргIана дувз из наха чуIе цIеноши Iалашдарцен цар чура ваха-ра хьалаш вIаштIехьа хиларцен. Партен Советски правительствай хаддацза йоакхо яр, партийни, советски, боахама органаша тIатеIIа болх бар бахьан долаш республике дикка кIезигденнад цхьан сага лоархIаш чуIе моттиг йоккхагIа хилнйтара даькъе тIехьадисар. Нагахьа санна 1976 шера 1 январе 10,2 квадратни метр мара из хиннаеце, 1984 шера 12,2 квадратни метрга дIакхаьчай. Баракашкеи цIеной подвалашкеи баха нах кийчъяьча квартирашка баха дIачуахийтара болх бaь баьннаб. Алхха цхьайтталагIча пятилетке 4 шера республике массе меттера хьатIадоагIача ахчан чотах хьалдаьд 900 эзар совгIа квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош. Белгалдаккханза даргдац, капвложеней чотах керда хьалдеш дола дерригa чуIа цIеноши, цу даькъе юрташка хьалдераш а, массе тайпарча коммунальни аьттонашца, водопроводаца, канализацеца, центральни отопленеца Iалашдаь хилар.

ЧуIе керда цIеноши дIахо дукхагIа хьалдара декхар оттадеча хана, ихы цул кIезигагIа лоархIам бац вай долаш дола чуIа цIеноши тоаделген кийчделген Iалашдара а. Республике хIара шера ерригача министерствашка гIолла цу гIулакхашка дIаухийт 7 миллион совгIа сом.

Цунца цхьана белгалдаккханза даргдац, чуIе керда цIеноши хьалдарен долаш дарашта лерттIа эксплуатаци елга Iалашдарен таронех биззa пайда эцара гIулакх республика советски боахамен органаша вIаштIехьдаьккха ца хилар. ДIадахача цхьайтталагIча пятилетка 4 шера республика бIарчча хьанийцача чуIе цIеноши хьалдара план кхоачашъяьяле а, бахача нахага моттигерча Советашка гIолла дIа ца кхоачаш дисад 42 эзар квадратни метр чуIе моттиг йола цIеноши. ЧуIе цIеноши хьалдара пайда ца эцаш Iалаьмате дукха ахча дитал, уж хьалделга дукха юкъагIдаьхад Грознески горисполкомо, Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлене. Е йоаггIача тайпара яц долаш долча чуIеча цIеношта еш йола капитальни ремонт. Комплексни капитальни ремонт яра хиланза яргйоаца переселенчески фонд хьаяра тIанийца решенеш горрайисполкомашен боахама органий кулгалхошен кхоачашъяьяц. ЦIеношка баха нах леткъа а боагIаш чIоаггIа леткъ юрта боахама министерствага, «Грознефть» яхача объединенега, машиннаьнъа отделенега цIеношта ший ханнахьа ремонт яц яхаш.

ЦIенхашттара кхоачамбоацараш да Урус-Мартановски, Сунженски, Шалински, иштта кхыйолча районашка наха чубаха моттигаш дIа-юха екъарен царна учет лелаярен балха тIа а. Горрайисполкомаш, боахама органий кулгалхой цIаьккха хьажа беза наха чубаха моттигаш дIа-юха екъара, царна учет яра, цар аргIа массанена дIайовзийтара хьал мишта латт. Динза даргдоацар да наха чубаха моттигаш хьалъяран уж лертIа лелаяран болх лоархIам боллаш тоабелга, уж дIа-юха екъар доаггIача бесса нийсделга. Керттера лостам а хинна дIаотта деза юкъарчал доацаш пачхьалкхен планаш кхоачашъелга жилищно - коммунальни боахама предприятешкара, организацей кулгалхошкара доаггIар горрайисполкомаша хьадехилга.

Наха чубаха моттигаш дIа-юха екъаран царна учет яран дешашка цIенхаштта кулге лувца деза РСФСР жилищни кодекси цунца бувзабенна республика Министрий Совето тIанийца соцами.

Бахача наха жилищно-коммунальни гIулакх дара тIехьарча дукха оагIош йолча балха лоархIаме моттиг дIалоац водопроводно-канализационни боахама дешаш доаггIача бесса къоастадаро. Укх тIехьарча шерашка лоархIам боллаш болх чакхбоах республике городаши нах баха пункташи хица Iалашъяран, бIехача хишта канализаци яран тIехьа. Город Грозне хьалъяь яьннай Черноречески водозаборни сооруженеш, вIаштIехьдаьккхад Самашкински водозаборера хий Старопромысловски районе дIаухийтилга. Цо таро еннай нахага дени буси 280 эзар кубически метр хий дIакхачийта, цхьа саг 0,4 кубически метр хица Iалацве. Хьалхха а белгалдаь де дезараш кхоачашдаро таро еннай город Гудермес, Ножай-Юрт дукхха кхьийола нах баха моттигаш хица Iалашъелга лоархIам боллаш тоаде.

Цхьабакъда, бахархой хица Iалашбара проблема, къаьстта юрташка хIанз а ира латт. Республика дукхача юрташкара бахархой малара пайда ийбеш ба цхьаккха санитарни нормашца доагIаш доацача дийла латтача хьасташкарча хих. Шалински, Урус-Мартановски, Грозненски, Назрановски районашка из проблема маярра къоастаяьяц водопровод хьалъярен ший ханнахьа болх бе йолаялийтарен планаш кхоачаш ца яр бахьан долаш. Кхыметтел, бахархой хица Iалашбара боарам лакха болча, Грозне а цхьайолча нах чубахача квартирашка ахкан замалахьа бийсана мара хий хьадагIац. Хица Iалашо еча нийслуча кхоачамбоацарех да водопровод воча, аварийни хьала тIа хилар, из бахьан долаш дукха хий довш хилар. Бахача нахага дIакхоачаш дола хий дукхагIа хилийтара лоархIаме таро я нах бахача цIеноши квартирашкеи запорни арматура еха хилар бахьан долаш хий зехьа доаделга дIадаккхар, промышленни а кхыйолча а предприятей технологически гIулакхашта мела хий доаделга лоархIам боллаш кIезигдар, уж хих шозлагIа пайда ийбергболча тIаяхар.

Цунца цхьана Минжилкомхозо, Минводхозо, Минсельхозо, «Чечениигушплодоовощхоз», «Чечениигушвино» объединенеша, «Чечениигушводстрой» гIишлон управленеша, Нохч-ГIалгIай гIишлош яра управлене кхоачашъяц бахархой хица Iалашбара объекташ хьалъярен царна ремонт ярен планови заданеш, бIарчча хьанийцача хица Iалашо яра балхашта координаци еча де дезараш дац.

Халкъа депутатий городской районнии Советаша, НГIАССР Минжилкомхозо динза даргдоацар да массаболча потребителашка мелача хих кхом беш пайда ийбайтара тIехьара тIахьожам чIоагIбелга, баха нах хица Iалашбара новкъарло еш дола хих пайда ийбеча ду зуламаш хоадам боллаш соцаделга.

Республике, къаьстта Грозне, ира латт фекальни сбросаш цIеньяра проблема. Промышленнии бIехен хиш цIендара дешаш кхоачашделга лоархIаме декхар да городаши нах баха моттигаши дегIайоалаяра лерттIа перспектива Iалашъеча санна, гонахьара Iалами наькха унахцIеной лораяра тIаерзаль мероприятеш кхоачашъеча а.

Из бахьан долаш горисполкомаша, райисполкомаша, министерствай, ведомствай кулгалхоша динза даргдоацар да уж дешаш къестадарга шоай бехктокхам биза кхета а беш хьожилга.

Бахача наха гIулакх дара боарам боаггIача бесса Iалашбара ший тайпара моттиг дIалоац йIовхала снабжени, газови боахам, электроснабжени шийна чуйоагIаш йолча коммунальни энергетика. Карарча хана йIовхала сетейх дIатайса я 4,3 миллион квадратни метр совгIа юкъара чуIеча цIеной фонди 1,8 миллион квадратни метр совгIа нах чубахаш йоаца фонди. Бахархой йIовхалца Iалашбара централизаци елга тIехьарча шерашка республика столице дена ца Iеш, йIовхал луш йола вай хьанара котельнеш хьалъьча городашка Гудермесе, Малгобеке, Аргуне, Назране дегIаденад.

ХIаьта а бахархой царна эшшача бесса йIовхалца Iалашбац. Къаьстта хоалуш да из Грознерча Ленински, Октябрьски, Заводской районашка, цхьайолча кхыча моттигашка.

Бахархой йIовхалца лерттIа Iалаш ца бара бахьанаш да «Чечингкоммунэнерго», гортеплосета, аварийно-ремонтнии диспетчерскии службай коллективаша боаггIача бесса болх беш ца хилар. ДукхагIдолча даькъе Iан замалахьа отопительни сезонагIа дуккхадола кхоачамбоацараши чоалхане ситуацеш хьахул кийчо еча хана сетештен теплоисточникаштен ший ханнахьен йоагIача бессен капитальни ремонт ца ярагIа. Цу деша бехке ба горрайисполкомий председателий жилищно-коммунальни боахама министерства коллеге, республика кхыча ведомствайн организацейн кулгалхой.

ЛоархIаме болаш бус вайна нах чубахача фонда, культурно - бытовойн коммунальнии объекташта газификаци елга дIахо дIайодача хана дегIадоаладара тIехьара болх а. Чакхбаьккхача балхо таро хилийтар 248 эзар совгIча квартире а наьха доалахьарча цIеношка а, дерригнех а 86 процент, газ чуйилла, чуйилла газ лакхача боарамагIа йиллай Грозне, Гудермесе, Аргуне, Малгобекски, Надтеречни, Назрановски, Грозненски районашка. Духхьал цхьайтталагIча пятилетка шерашка 269 километр газови сетеш болх бе йолаеннай. Грозне, Гудермесе, Орджоникидзевскии Наурскии станицашка вIашагIъехка болх беш я газови боахама базаш.

Цхьабакъда, газови боахама балха тIа хIанз а тIехьа дукха кхоачамбоацараш да. Ший ханнахьа газ дIакхачац, технически даькъе лерттIа оборудованена гIулакх дац, яхаш дукха жалобаш ух къахьегамхошкара, къаьстта а юрташка бахачаргара.

Городаши, нах баха пункташи дегIаухаш хиларо дIадех городской боахаме а юрташка а пассажирски транспорт керттерча даькъе цаI а хинна дIаэтталга. Цу гIулакха республике чIоагIа йоакхо ю. Укх тIеххьарча диъ шера билла а баьккха эксплуатаце дIабеннар а ремонт яь йистебаьккхар а 222 километр дIоахал дола чIоагIа асфальт йилла эргабаьккха бола никъ ба, цо таро хилийтар автобусаш лела керда маршруташ хьаелла, лоамашка ядача цхьайолча юрташкара дIаиккхача массе а йолча нах бахача пунктащца бувзам хилийта. Укх тIеххьарча хана дикагIа хиннай город Грознера электрически пассажирски транспорта база.

ХIаьта а городской пассажирски транспорта балха тIа хIанз а тIехьа дукха кхоачамбоацараш да. Телхаю транспорт лелара графикаш. Транспорт сецаеча моттигашка нах дукха хьежаш латта безаш хул трамвайшка, троллейбусашка, автобусашка. Каст-каста моттигаш нийслу еха транспорт балха араювлийташ. Городской транспорте чIоагIа проблема а хинна дIаэттад из эс деш хилар.

Жилищно - коммунальни боахама министерства, Грозненски горисполкома, «Чечингавтотранс» объединене (нш. Арсункаева, Шамардина, Надирова) сихагIа де деза хIанзарча хано дIадеххача бесса транспорт леларгйолаш гIулакх дара тIадерзадаь балхаш, дикагIа пассажираш дIа-хьа кхувларгбола гIулакх.

Жилищно - коммунальни боахаме бахача наха бытовой гIулакхаш дара система сфера керттерчарех лоархIаш я, цхьабакъда, иштта хадданза терко е езаш гIулакх да баняша, гостиницаша беш бола болх тоабелга. Цкъа-дале, уж вайцига тоъаш а яц. ШозлагIадале, уж объекташ хьалъяра планаш хадданза кхоачаш ца еш я. Грознера гостиница хьалъеш латт 1976 шера дена. Прачечни болх бе йолаялийтара йилла ха а тиллийтай. КхозлагIа-дале, болх беш йола баняши прачечнеши дукхагIйолча хана ремонт еш дIакъайла латташ хул.

ЧIоагIа терко а еш дийцар докладчика, хьал а еш, республикера городаш, болхлой поселкаш, юрташ тоае езаш хиларах дола дешаш. Тахан, аьлар М. А. Керимова, вай тешаш да юрташка нах бахача моттигашка дукха хувцамаш а хинна, цига дика тоаенна поселкаш хьахинна хилара, дегIа а ух, тоалуш а латт городаш, бIаргашта гуш хувцалуш латт цар сибат. Городе Грозне а, республике а, нах бахача кхыча пункташка а тIа-тIа дукхагIа хулаш латт комплексни хьисапе гIишлош хьалъелга.

Укх тIеххьарча итт шера республикера нах бахаш йола пункташ тоаяра духхьал моттигерча Советашка гIолла бюджетера дIахьожадаьд 67 миллион гаргга сом. Дикка дукха балхаш ду нах бахача пункташкара тIонаькъаш, гIашлой наькъаш тоадара, цхьайтталагIча пятилетка духхьал диъ шера моттигерча Советашка гIолла тIера тIехе тоа а яь дехка дола тIонаькъаши гIашлон наькъаши 68 километр дIоахал долаш да, 6 километр совгIа дIоахал дола хий Iочуухаш йола канализаци йиллай, 16 гектар хулача кердача моттигашка гаьнаш дIаегIай. Дукха балхаш даьд город Грознерча Ленинеи Орджоникидзеи цIерагIча проспекташта, Веденски, Наурски, Ножай-Юртовски, кхыча районий райцентрашта реконструкци еш.

Цхьабакъда, цар куц-сибат таханарча дено дIа ма деххара тоадаьдац вайцига хIанз а тIехьа. Цу гIулакха лаьрхIа хьахьожадаьча ахчах духхьал городе Грозне диъ шера пайда ца эцаш дисад кхо миллион совгIа сом. Гаьнаши газонаши дIаегIа йола моттиг дукхагIа хилийтара енна задани а кхоачашъяьяц. Городашка а юрташка а лостам беш, уж тоаяра деш дола балхаш цхьайолча хана комплексни хьисапе дац, уйла а ца еш, гаьна доах керда гIишлош, бIарчча микрорайонаш хьалъяьча моттигашка лостам белга.

Халкъа депутатий районнии юртийн Советий дукхача исполкомаша, боахамий органий кулгалхоша доаггIаш дола балхаш дац гIишлонашта гонахьа лостам бара, санитарни даькъе порядок хилийтара. Цу даькъера бокъонаш телхаяр могийт республикански, городской, районни санэпидстанцеша. ГIишлош хьалъяра генеральни планаши схемаши хила ма езза нийса леларан лостам бара заданеш кхоачашъяран Нохч-ГIалгIай АССР Госстроя, моттигерча Советий исполкомаша боаггIача боарамах айбац керттерчен районнии архитектораш та, боахамийн коммунальни службайн кулгалхошта тIалатта бехктокхам. Архитектурно-планировочнии технически даькъе проекташта еш йола разработкаш эсала хиларах доаггIаш дар хьадехац проектни институташкара а. Цхьайолча районашка хьалдеш да цхьан тайпара дола цIеноши, арахьарча оагIонашта безам тIагIоргболаш суртташ хилийтац, вIамигача архитектурни формашца кийчдаь хул цIеноши. ЦIеношта чу а арахьа а отделка яра чIоагIа эшаш йола пайданере. хIанзарча хано дIа ма деххара, лакха дикал йола материалаш арахецара тIаберзабаь бола шоай болх эргабаьккха тоабаьбац гIишлон материалийн гIишлон индустрен промышленноста предприятеша. Из гIулакх вай цIенхаштта тоаде дезаш да.

Республикера жилищно-коммунальни гIулакхаш дар тахан ший структура а дукха предприятеш а йола отрасль я. Цунна чуйоагIа ведомствай подразделенеш а тIехьа дIалаьрхIача бIаь совгIа конторен управленин, тресташ, заводаш, транспортин предприятеш, комбинаташ, объединенеш, кхыяраш. ЧIоагIа эцаш йолча цу отрасле къахьегаш ба дукха башха-дика нах.

ХIаьта а цу даькъера кадрай проблема тахан а хьалха санна чIоагIа ира латт. Болхлой балхара дIабувлилга а хьаувтталга а кIезигдара дола наькъаш белгалдаьха дола хIанз а тIехь болхлой дIа-хьа бувлаш дукха хувцалу.

1436 инженерно - технически болхлочох духхьал 215 саг мара вац лакхера образовани йолаш, хIаьта 43 процент бараш ба практикаш. Цу даькъера кадраш кийчъяра хоадамболлаш дола балхаш де деза горисполкомаша, райисполкомаша, жилищно - коммунальни боахама министерства, боахамий органий кулгалхоша.

Укх сессега хьажа хьаеннай, аьлар докладчика, Министрий Совето РСФСР жилищно - коммунальни боахама Министерства коллегеца цхьана кийч а яь, КПСС обкома бюрос мога а яь йола бахача наха жилищно - коммунальни гIулакхаш дара, городаш, болхлой поселкаш, юрташ тоа а еш, лостам бара лаьрхIа йола линерча ерригача советски боахамийн органий болх дикка тоабара тIаерзаль йола мероприятеш. ШийтталагIа пятилетка чакхйоалача хана духхьал минжилкомхоз предприятеца еш йола коммунальни услугаш дегIаяхка еза 1985 шерарчул 31 процент, цу даькъе: бахача наьха цIеношта ремонт яр 54 процент, хий дIахецар — 12 процент, йIовхали электроэнергии дIаялар — 13 процент, сетевой газ — дукха хIама ца эшшаш шозза, троллейбусаца пассажираш дIа-хьа кхувлар — 9 процент, баняша деш дола гIулакх — 35 проценти прачечнеша деш дараш — 11 процентн.

Ховш махиллара иштта деш дола гIулакхаш ши-шегIа дегIадоагIаргдац. Уж гIулакхаш деча предприятей болх дикагIа вIаштIехьбаккхаран эффективность лакхъяран, цар производственни база дегIакхувлара бокъонца дола балхаш де деза.

ТIайоагIача пятилетка коммунальни боахама предприятешта лаьрхIа планагIа хьалъе лерхI 24 керда производственни база. Иштта хьал а яь эксплуатаце дIаяла лерхI дийнахьен буси 65 эзар кубически метр хий лургдола керда водозаборни сооруженеш. Водопроводаш йохнаш балхаш дергда цхьайтталагIча пятилетка даьрел пхезза дукхагIа, цар дIоахал 255 километр а хулийташ. Ерригa республика хьанийцача, 1990 шера очистни сооруженей мощносташ дегIайоагIаргъя 123,5 эзар кубически метр, канализацей дIоахал тIакхетаргда 75 километр. Яхка лерхI 125 километр совгIа газови, 150 километр электрически сетий, 20 километр троллейбусни линеш, газ чуюлларгъя 47 эзар квартире.

Город Грозне теплофикаце кхоалагIа аргIа хьаяь яккхара, 250 гигакалори йола котельнеш хьалра чотагIа йIовхал лоаттаяра централизованни сеташта дIатIахеттача вахара - бытовой сектора йIовхала нагрузкай боарам 1990 шу хьатIакхоачаш хIанзарчул 1,5-за лакхагIа хургба. Iойохнаргъя 25 км йIовхала сеташ. Уж дерригa балхаш чакхдахара 12 пятилетке капиталовложенеех дIадахийта лерхI 57,4 млн. сом совгIа.

Республика коммунальни предприятей база технически Iалашъяь хилар лакхдара РСФСР Минжилкомхоза 12 пятилетке хьожаю 200 совгIа цIераш йола машинаш, оборудовани, механизмаш, 44 процент лакхъю мухь дIа-юха кхахьара лимиташ.

ЦIенхашттара йоакхо ю дIахо а йолаш йолча чуIеча цIеной фонда чулоацам тоабара а цун дика хьалаш лакхдара а. Алхха моттигашкарча Советий фонда ремонт яра XII пятилетке дIадахийта лерхI 17,5 млн. сом е 11 пятилетке хиннача-ул 1,5-за дукхагIа. Цо таро хулийтаргъя 237 эзар кв. метр нах бахача моттигашта ремонт е. Ремонт еча квартирашка бахача наьха еш йола йоакхо дикагIа хургья. Ремонт еча хана дуккхабараш баха ховшоргба лаьрхIа хьаяьча маневренни фонда квартирашка.

Капремонтаца цхьана чакхдоахаргда вахара хьалаш дикка тоадеш дола балхаш. Хий чудилларца нах Iалашбелга 98 процентага, канализацеца — 96, центральни йIовхал лоаттаярца — 96, газаца — 97 процентага кхоачаде лерхI.

ДIахо а дегIаухаргба банно-прачечни боахам, Хувцалургда республика городий а райцентрий а сибати хозъяь тоаяри. Шозза дукхагIа хIана дац аьнна наькъаш а гIашлой лела наькъаш а Iодахкари капитально тоадари лакхде лаьрхIад.

Мероприятеш йиззагIа кхоачашъяра министерствашка, ведомствашка, предприятешка гIулакхаца дакъа лацийтара средстваш юкъе оза лерхI городашкен райцентрашкен коммунальни лоархIам бола объекташ кийчъяь тоаяран хьалъяран 14 млн. сома боарамга кхоачаш е 11 пятилетке хинначул кхозза хIана дац аьнна дукхагIа.

Коммунальни гIулакхаш дара боарам айбаро, уж балхаш дар низкъала хиларо ирра хьалхашка оттаду ювцаш йола отрасль квалифицированни кадрашца Iалашъяра дешаш. Цу гIулакха дечарех цаI хургда 1986 шера 720 моттиг йола профтехучилища комплекс хьалъяь яккхари цу чу коммунальщиний массови профессех йола кадраш кийчъяр вIаштIехьдаккхари. Ховш ма дий, кадрай йоакхо янза яргйоацилга, эффективно къахьегара хьалаш царна хьаде дезилга, цунца цхьана вахара-бытовой хьалаш тоаде дезилга.

Общественни къахьегама, цунца коммунальни боахам а болаш, эффективность лакхъяра декхарех керттера цаI да къахьегам вIаштIехьбаккхара структура цахаддаш эргайоахаш тоаяр а Iилма - технически прогресс кхаьчараш практика юкъекхувлар а. Производственни процессашта автоматизаци ярен керда техника производства юкъекхувларен болх беш хургба, шера 1 млн. сом гаргга экономически эффект а йолаш. 400 коллективе бригадни формах къахьегам вIаштIехьбаккха, 800 балха моттиген 85 участкеи къахьегам вIаштIехьбаккхара типовой проекташ юкъейоалае лерхI.

Министерстваша, ведомстваша, предприятешен организацешен гIулакхацара дакъа лацара чотагIа кхыдараш а де лерхI наха жилищно-коммунальни гIулакхаш дар тоадара хьалаш хьакхоллаш а республика городаш, болхлой поселкаш, юрташ хозъяь тоаеш а.

Наха жилищно - коммунальни гIулакхаш дар тоадара, республика городаши, болхлой поселкаши, юрташи хозъяь тоаяр лакхдар доккхий а чоалхане а декхараш да, цхьан пятилетно уж къоастаде атта дац, эшаргья йIаьхагIйола ханаши йоккхий капиталовложенеши. Цунца цхьана, йолаш я тIатеIIан йиззан тахан яшха еза проблемаш, цу гIулакха эшшаш йола ресурсаш республикански масштабе лехаш санна, иштта городе а районе а, хIара боахаме а леха езаш. Цу тайпара гIулакх, дIаотта деза министерствайн ведомствайн, ерригача советски а хозяйственни а органий балха дард хинна. ХIаьта из гIулакх тесса дита, во вIаштIехьдаьккха хилийта йиш яц. Госплана, жилищно - коммунальни боахама министерства цу гIулакха министерстваша, ведомстваша, организацеша беш бола болх вIаштIехьбаккхаран координаци ярай доаггIар хьаде деза.

Горисполкомаш, райисполкомаш, министерстваш, ведомстваш хьажача баьъахьа я царга сессешка, коллегешка, дIахо йодача хана наха жилищно - коммунальни гIулакхаш дар тоадаран республика городаш, болхлой поселкаш, юрташ хозъяь тоаяран белггалара декхараш къоаста а деш.

ДIахо а жилищно - коммунальни боахам дегIакхувлара а нах баха моттигаш хозъяь тоаяра а дешаша лоархIаме моттиг дIалаца еза халкъа депутатий городской а районни а Советий балха юкъе. Конституце еннача йоккхийча бокъонех пайда а эцаш, цар организаторски болх тIаберзабе беза пачхьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашдара а тIеххоачашдара а ерригa коллективаш оарцагIъяхара, лакха производительни къахьегама хиланза даргдоаца хьалаш, дика жилищно-коммунальни, иштта унахцIена а культурни а салаIар вIаштIехьдаккхара хьалаш хьадара, соцкультбыта объекташ хьалъеча тIахьожам чIоагIбара. Вай кхача гIертача цун йоакхо еш хила беза ерригача исполкомий, массазарча комиссей, депутатски группай, хIара депутата болх. Советашта мог, декхарийла а я къахьегамхой вахара ерригача оагIонашка хьинаре лар йита, хIаман декхар деш а йоацаш, цIенхаштта а доаггIар хьадехаш а бола дай хинна дIаотта еза.

Советий территоре тIа йолча предприятейн организацейн, колхозий а совхозий а кулгалхоща, къахьегама коллективащца цхьана, исполнительни комитеташа сихагIа дашха деза городашка а кхыча нах бахача моттигашка а комплексни застройкаш ира, уж хозъяь тоаярен цар санитарни хьален, ваха моттиг соцкультбыта, коммунальни объекташ лораярен царех нийса пайда эцарен дешаш, городашкен юрташкен масал эца мегаргдола порядок лелаяра тIехьарча социалистически яхьа иницатор хила еза, вай берригa болх советски наьха вахарен бытен хьалаш дIахо а тоадара тIадерзадаь КПСС XXVI съезда декхараш вахаре белггала кхоачашделга а лоархIаш.

Докладчико ше тешаш хилар белгалдаьккхар, областной партийни организаце кулгал а деш, халкъа депутатий Советаша, Нохч-ГIалгIай хозяйственни органий кулгалхоша парте XXVII съезда, советски халкъо Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизара накъа а болхаш, КПСС XXVI съезда, парте ЦК аргIан йоацача мартовски Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева цу Пленуме даьча къамаьлагара хьадоагIа декхараш кулге а лувцаш, наха жилищно - коммунальни гIулакх дар тоадара де мел дезар дергхиларах.

Доклад лоацъяь кепатох.

СУРТАШ ТIА: аьрдехьа — сесси заседаний зале; лакхехьа — заседанешта юкъе перерыв йолча хана вIашагIкхийтта депутаташ «Электроинструмент» хьакча назрановски завода слесарь-инструментальщик Т. Хамгуев, В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ вонкхаIйола оператор Н. Ведерников, Гудермесски депо машинист Н. Антипенко.

З. БАТЧАЕВА сурт.

БархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета цхьоалагIа сесси

ДОЛЛА ХIАМА САГА ИРАЗА!

ДОКЛАДАХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

Доклад ювцаш пренеш хилар. Дош лу халкъа депутатий Грозненски городской исполкома председатела депутата **В. М. Шамардина.** Цо дувц, чакхъяьнна хоржамий кампани йолча хана Грозне къахьегамхоша город социально-экономически дегIакхувлара декхараш шердаран кхоачашдаран тIаберзабаь никъ къоабалбарах. Цунца цхьана массехк критически замечани йир наха коммунальни гIулакхаш дара сфера балхах дувцаш. Цудухьа тахан сессе дувца оттадаь дош вайна геттара лоархIаме а актуальни а хет.

ТIеххьарча пхе шера, аьлар депутата, города партийни, советски, хозяйственни организацеша дукха болх баьб жилищно-коммунальни боахам дегIакхувларан хьалтаро тоаяран. Аьлча кхоачам ба, цу отрасле дIадахийта а пайда ийца а 17 миллион совгIа паччахьалкхен средстваш хилар, шийна юкъе 7 миллион сом тайп-тайпарча предприятей, ведомствай юкъезза средстваш а йолаш. ХIаьта а, баьча балха боарам дIадехарашка хьежжа бац, города лакхлуш латтача дIадехарел тIехьабус.

Эттача хьало дIадех цу гIулакхаца овлангара хувцамаш дар, жилищно-коммунальни боахама службай балхаца кхыча тайпара гIулакх леладар, уж миччахьа чуйолхе а. ЧIоагIъянза яргьяц цар материально-технически база, кулгалдара кIоаргга структура лаха еза, дIахо хургдар ханпахьа гуш, ханал хьалха а дувлаш дашха деза цу отрасла низаш дегIакхувлар, хIаьта эггара хьалха города теплоснабжени, хиснабжени, газоснабжени яр а доашхаш. Воох оагIорахьара бизза пайда эца беза города коммунальни службай йолча таронех, пайда эцанза шортта резерваш йолча. Городской Совета, НГIАССР коммунальни боахама министерства эсала пайда эц царех. Иштта из ала доагIа кхыча ведомстваех а.

В. М. Шамардина къаьстта теркам тIабахийтар горисполкома лоархIаме а тIехьатетта йиш яц аьнна а хетача массехк деша. Царех да дIахо а города теплоснабжени дегIакхувлар. Из декхар кхоачашдара, хиланза даргдац города предприятей лаьттанцара балхаш дара, аьшна конструкцеш, отводаш хьаяра хIара деннара гIо. и. кх. дI. 1985—1986 шш. тха кийчъе еза хий дIоахду ши котел оттабара проектно-сметни документаци, вIаштIехьдаккха деза керда сетевой насосни ТЭЦ-1 хьалъяр. Цу балхашка дIагIоргдар да 16 миллион сом гаргга. Цу балхий объем еча города теплоснабжене чIоагIъяьча схемах даькъа лаца деза «Грознефтеоргсинтез», «Грозэнерго» яхача а кхыча а объединенеша.

Города нах чубахача цIеношка газ чуйиллар лакха да, из 99 процент совгIа хул. Газ лоаттаяр шерагара шерага дегIаух. ХIаьта а Iан замалахьа города дуккха нах баха районаш, соцкультбыта объекташ йIаьххача хана газ йоацаш юс. Городе хваянза яргьяц промышленни комплексах хьакъаьста наьха быте эшаш йола газ лоаттаергйола тешшаме система.

Город Грозне хий лоаттадар дIахойодача хана дегIакхувла дагахьа гаргарча кхаь шера дашха деза Черноречениски Самашкинскии хиизаборий мощносташ дегIакхувлара декхараш, цар хин дебиташ ден-бус 350 куб. метарга кхоачае еза, массехк хинреконструкцеш хьалъеш а цунца цхьана насосни станцеш шеръеш а.

Трибуна тIа Сунженски райбыткомбината портной депутат **М. М. Тохова.** Тха районе, йоах цо, дукха хIама ду жилищно-коммунальни боахам дегIакхувлара цун материальни база чIоагIъяра, коммунальни гIулакхаш дара боарам лакхбара. ЦхьайтталагIча пятилетка диъ шера районе йиллай 23 км газопровод, цо таро хилийтай 1910 квартире газ чуйилла. Кхы а дукхагIа хьалду районе нах баха цIенош. Районе цахаддаш болх бу хьал-таро тоадара, нах баха моттигаш хозъю, Iодехк наькъаш. Тоалуш доагIа наха бытовой гIулакхаш дар.

Цхьабакъда долаш да шоаш дашхар дIадеха дешаш а. Масала, районни центре — Орджоникидзевская станице дукха улицаш воча хьала тIа я. Яьшхаяц наькъий проблема, цо халонаш нийсолийт маршрутни автобусаш гаьнарча Аршты, ЧемалгIе, Галашка, Мужече, Оалкам яхача юрташка ухача. Облсовпрофа сихагIа къоастаде деза «Асса» санаторена тIабода никъ биллар.

КIезига хилац районе хий лоаттадарца дувзаденна латкъараш. Бахьан — хинзабор воча хьала тIа хилар, из Пхьилекъонгий-Юрта я. Деррига дииза даргдац хинпровод Iойиллар сихдара. Дукха халонаш оз канализаци очистной гIишлоши ца хиларах Орджоникидзевская станице бахача наха.

Къахьегама коллективаех дола закони, хIаьта иштта моттигерча органий решенеши, указанеши кхоачаш а еш, аьлар «Грознефтеоргсинтез» объединене генеральни директора **В. З. Мельниченкос,** объединене администраци общественни организацешеи чIоагIа терко тIаухийт предприяти социально-культурни а бытови а даькъе дегIакхувлара. Укх тIеххьарча шерашка дика хувцамаш хиннад объединене болхлой бахара хьалаш тоадеча. Цу хьакъехьа аьттув боалийташ хIама да тхоай низаца наха чубаха цIенош хьалдеш хилар. Пятилетка диъ шера хьал а даь, эксплуатаце дIаденнад 50,8 эзар квадратни метр йола цIенош, царех тхоай низаца даьраш 19,7 эзар квадратни метр да.

Цунца цхьана, къаьстта терко тIаоза йоагIа Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене, хаьдда аьлча, ДСК коллектива балхаш: отделочни, сантехнически, кровельни дараш дикал лоха йолаш хьалдеш хилара.

Нах чубаха цIенош доагIача хьале хургдолаш леладара хьаяьй царна а соцкультбыта объекташта а ремонт ергйола РСУ. Жилищно-коммунальни управлене хьаяь а, технически Iалашъяь а йола аварийно-диспетчерски служба шийболх хIанз дIахьош я. Отта а яь, чакхъяьхай цхьайола организационно-технически мероприятеш, цар йиш хилийтар цIеношка йIовхала энерги кIезигъе.

Депутата белгалдаьккхар, объединене балансе йола хин арахьара сеть тоаярца, хувцарца, канализацеца, электрически сердалца, хIаьта иштта автомобильни наькъаш тоадарца дувзаденна балхаш цу тайппара лостам болаш лелаш ца хилар. Арахьара сеть хан-ханнахьа тоаяь яккхара, хувцара, хий лоаттадара, канализаце балхага хьажара РСУ вIашагIйоллаш я прорабски участок. Бакъда, автонаькъашта тхоай низаца ремонт елга е а йоагIаш тхога сагото яйташ да. Объединене технически база яц асфальт хьабара, тоъаш яц наькъаш дехка техника. Оратора предложени лу объединене автонаькъаш горисполкома коммунальни боахама балансе дIадалара.

Объединене предприятей коллективаша даиъа лоац бытови гIулакхаш ду объекташ хьалъеча, царна ремонт еча, район хозъяь тоаеча, больницаш, поликлиникаш, санатореш, берий учреждениеш, сберкассаш, парикмахерскеш, Культура цIенош, Орджоникидзе цIерагIа стадион, культураи салаIарен парк, кхыйола соцкультбыта объекташ тоаеча.

Фашистски Германи эшаяь Котало яьккха 40 шу дузаш хиларца цхьайола мероприятеш отта а яь чакхйоахаш я боахаме. Царех кертердар да зданей, Культура дворецнийн цIенойн фасадаш кийчъяр, предприятешта тIачIоагIъяь стадионаш, скввераш тоаяр.

Таханарча сессе вай дувцаш дола дош, аьлар Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза председатела **А. А. Хусаинова,** халкъа хьал-таро айяра хиина ца Iеш производственни декхараш кхоачашдара а боккхача лоархIаме да. Колхоза правлене юрта Советаца цхьана даим терко тIаухийт боахама къахьегамхошта, тхоай юрташка бахача бахархошта доагIа жилищно-коммунальнии бытови хьалаш хьадара. Укх тIеххьарча шерашка тхоай низаца хьал а даь, эксплуатаце дIаденнад МахкатIе, АгиштIе яхача юрташка 450, 350 моттиг йола культура цIенош, ерригача юрташка 60 километр дIоахал дола хинпровод чуйиллай, 50 маьигни хIанзара оборудовании латта больница, 30 саго болх бу быта цIа, баш, аптека хьалъяьй, 11 тIий тиллад.

Юрташ тоаяь хозъеш хадданза болх бу оаха. ХIанз асфальт буллаш латт Шали-МахкатIе яхача наькъа тIа. ХIаьта деррига дIалаьрхIача укх тIеххьарча шерашка боахамо социально-культурни объекташ хьалъяра дIадахийтад 3 миллион сом ахча. Юрташа довзаргдоацаш хувцаш латт шоай сибат. ХIаьта цо гIадбуг ахархой, дIахо кхы а дикагIа къахьегара бола цар безам совбоах.

Шеко яц, йоах ораторо, тха балха тIа долаш да кхоачамбоацараши динза дисараши.

Депутато тешам белар республика Лакхехьарча Совета Орджоникидзе цIерагIча колхоза къахьегамхоша КПСС XXVII съезда накъадолхаш тIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдергхиларах.

«Горскнефть» мехкдаьттен газаи йоахача управлене оператора-коллектора депутата **В. Н. Исаевас** дийцар Надтеречни района юрташ эргайоахаш тоаеш беча балхах. Алхха соахка юрташ тоаяра, газ чуйиллара, хий лоаттадара, наькъаш тоадарая царна реконструкци яраи финансировани яра ерригача тароний чотагIа дIадахийтад 900 эзар сом ахча. 5886 квадратни метр йола нах чубаха цIенош, 190 моттиг йола берий учреждениеш хьалъяьй. 94 процент болча районерча бахархошта газ чуйиллай. Со яхаш а къахьегаш а йолча болхлой поселок Горагорск, аьлар депутата, тоаяь эргаяккхара дIадахийтад 15 эзар сом.

Таханарча дийнахьа «Горскнефть» НГДУ жилищно-коммунальни боахама балансе я 1332 квартира. Бакъда, уж воча хьале я, къаьстта къаьнарча поселкера яраш. Капитально тоаелга дIадехаш я кердача поселкера йIовхала трассаш а, цу гIулакха опорни арматура, турбаш эш.

Нах чубахача цIеношта доал делга, царна ремонт елга, хий, йIовхал лоаттаелга, юрташ тоаяь хозъелга, гаьнаш дIайогIилга дуккхача даькъе хIанз а ира дешаш долаш дус. ТIаккха кхетадеш да харжархой наказашка дийцараш уж гIулакхаш хилар. ХIаьта вай, депутаташа, шоай низ дIакхоачар де доагIа наьха хьашташ кхоачашдара.

Къамаьл ду НГIАССР жилищно-коммунальни боахама министра **У. А. Арсукаева.** Вай республикерча жилищно-коммунальни боахама чудоагIа, йоах цо, нах чубаха цIенош тоадаран царех пайда эцаран, йIовхалица, хица наьха хьашташ Iалашдара, гаьнаши кIотаргаши дIайогIара, моттигаш тоаяра, городашкеи районий централашкеи санитарни цIено лелаяра лаьрхIа дола доккхий специализировании доакъош. ХIара шера лакхлу коммунальни боахама лоархIам. ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча диъ шера 22 миллион гаргга капитальни вложенеш яьй тха министерстве, хIаьта 10-чеи 11-чеи пятилеткашка 75 миллион хиннай уж. Тхона хьожадаь хиннача цу рузкъах дуккха коммунальни гIулакхашта йола объекташ хьалъяьй. Тха предприятеша цхьан шера наха ду гIулакхаш 57 миллион сомага дIанхаьчад.

ХIаьта а, карагIдаьннaчун критически мах а беш, берригача бехктокхамца оаха мукIарал ду, жилищно-коммунальни гIулакхаш дара даькъера наьха хьашташ биззача боараме Iалашдеш тха болх ца хилара. Наха деча дуккхача гIулакхашта вай цIенхаштта тIехьа латт юкъера лаьрхIача Российски Федерацел а лоалахарча Къулбаседа Кавказерча республикел а. Городашкеи районий централашкеи хий, йIовхал ца тоъаш моттигаш я, кIезига да асфальт билла наькъаш. БоагIача боараме бац дуккхача банеи, прачечнеи, гостиницай, хинпроводий, теплотрассай технически лоаттам. Цу тайпарча хьала бахьанаш, депутата хетачох, новкъостал де дезача цхьаболча кулгалхоша цу лоархIамеча даькъа боагIаш бола мах ца барцеи, иштта, жилищно-коммунальни боахама болхлой тIах аьнна боацаш, инициатива йоацаш, иждивенчески уйлаш йолаш хиларцеи да.

Коммунальни гIулакхашта эша объекташ хьалъяра керттера подрядчик я Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлени. Цу управлене хIара шера кхоачашъяц коммунальни объекташ хьалъяра планаш, управлене ерригача плана юкъе ялх процент мара царех ца хуллашехьа а. Диъ шера министерствас къоастаяьча капвложенеех пайда ца эцаш йисай 4,5 миллион сом хулараш.

ЦIенхаштта гIулакхаш чакхдаха деза капитально гIишлош хьалъелга тоадара, коммунальни лоархIам бола объекташ хьалъяра хьожадаьча рузкъах бизза пайда эцилга, ханнахьа уж объекташ хьалъяь йоахилга Iалашдара. 12-ча пятилетке кхоачашде дезача балхий боарам тIакхетарца, уж объекташ хьалъяра республика ерригача ведомствай доалахьара гIишлошъяра организацеш юкъеззача бакъахьа хургдола ха хьакхаьчай аьнна хет.

Укх пятилетке «Чечениигушвино» объединенена хьожаьча капитальни вложенеех ахацел совгIа яраш дIаухийт комсаш лелаеча совхозий болхлой жилищно-бытовой хьалаш тоадара, нах баха моттигаши комсий совхозий централни усадьбаши тоаяра. Комсий совхозаш йолаш 52 юрт я объединене системе. Юрташка гIишлош хьалъелга дIахьо, аьлар «Чеченингушвино» объединене начальника депутата **А. М. Конева,** керттерча даькъе хьалххехьа кийчъяьча проектех. Карарча пятилетка диъ шера юрта бахача наьха жилищни а, культурно-бытовой а хьалаш тоадара ерригача объединене хьалдаьд 84 эзар квадратни метр фусамашта а общежитешта а лаьрхIа дола цIенош, хьал а яь болх бе йолаеннай 790 моттиг йола берий бешамаши яслеши, 670 моттиг йола клубаш, 51 километр тIера тIса чIоагIбаь автонаькъаш дехкад совхозашка. Цу хана газ чуйиллай 500 фусамашка, хица нах Iалашбара бурув теха 15 скважина яьккхай, 20 километр хинпроводаш ехкай. Быта 5 цIа, 6 бани, 200 моттиг йола столови, 3 тика, кхыйола объекташ хьалъяь а яьнна болх бе йолаеннай.

Объединене дукха нах чубаха а социально-бытовой а объекташ хьалъю укх шера. 8 миллион сома маьха гIишлон-монтажни балхаш кхоачашде лерхI уж объекташ хьалъеш.

ХIаьта а тахан кхоачашдеча балхаша гаьнна кхоачашдац юрта бахача наьха фусамийн соцкультбыта объектийн даькъера хьашташ. ШийттагIча пятилетке вIаштIехьдаккха деза йоккхийча панелех юрташка цIенош делга, лоалахарча республикашка санна. Иштта къоастаде дезаш да дукхагIа газ хьахецаргйолаш лимит тIатохара дош а. Цхьайола юрташ газаца Iалашъяра проектно-сметни документаци кийчъяьй объединене. Кхоачам болаш газ ца хилар бахьан долаш уж балхаш де йиш йоацаш дагIа тхо.

Гудермесски локомотивни депо машиниста депутата **И. З. Антипенкос** сессе шеи къамаьл деш белгалдаьккхар, Гудермесерча промышленноста, гIишлошъяра, транспорта, бувзама, коммунальни боахама предприятей коллективаша цхьайтталагIча пятилетка диълагIча шера экономически а социально а дегIаахара программа толаме кхоачашъяьлга. Ерригроссийски социалистически яхьа итогех города карара кара тела ЦIе байракх еннилга. Укх шерара старт дика дIайолаьлга.

Городской Совето къаьстта чIоагIа терко ю жилищно-коммунальни гIулакхаш делга дIахо дегIадоаладара, нах баха моттигаш тоаяра. Уж дешаш дувц Совета сессешка, исполкома, халкъа депутатий городской, поселкови, юртий Советий массазарча комиссей заседанешка.

Горисполкомо а коммунальни боахама предприятеша а дика чакхдаьккхад укх Iай нах чубаха цIенош йIовхалца Iалашделга. Газа боахама болхлоша цхьадола гIулакхаш чакхдахарца вIаштIехьдаьккхад нах чубаха сектор а промышленни предприятеш а гуйран-Iан замалахьа тешшаме газаца Iалашъелга.

ТIехь-тIехьа дукхагIа теркам тIабохийт молача хин хьурмат дара дешашта. Предприятешкарча а нах бахача цIеношкарча а хин проводех лерттIа пайда эцара тIехьара тIахьожам чIоагIбаьб. ЦIенош тоадара дикал лакхъяра гIулакха къаьстта теркам тIабахийтаб.

Город дегIаяра перспективни планага хьежжа лелалу город тоаяра, гаьнаш дIайогIара, санитарни цIено Iалашъяра балхаш. Городе а районерча юрташка а месячникаш чакхйоахаш кхоачашду уж балхаш. Горисполкоме массе а хана болх беш я гIишлош хьалъяран город тоаяран йола штаб. Цо дуккхадар ду цу хьакъехьара планаш кхоачашъяра, къоастадаьча рузкъах бизза пайда эцара, гIишлон балхаш сихдара, цар дикал лакхъяра.

ДIахо депутата дийцар бахача наха жилищно-коммунальни гIулакхаш дара балхарча кхоачамбоацарехи къоастаянза йолча проблемаехи. Дуккхача даькъе балха эффективность тийша я регулироване, учета, тIахьожама средстваща, керттера балхаш кхоачашдара эшача оборудованеца, механизмащца жилищно-коммунальни боахама предприятеш Iалашъярах. Масала, районерча предприятешта чIоагIа эш экскаваторши, автокранаш, электролинешта оттаде бIоагIий, запорни арматура, водомераш, газа счетчикаш, кхыйола оборудовани. Хинеи электроэнергеней кхом бара новкъостал деш яц хинпроводно-канализационни боахама, йIовхалеи электросетейи управленеи балха мах бара система а. Цун ларде латт хийи электроэнергии дIахецарах боала пайда, цар кхомбелга а доацаш. Иштта ала йиш я ремонташ-гIишлошъяра организацейх а. Объекташ йисте а яьха дIаялара метта, уж гIерт ма могга дукхагIа хьахийца рузкъа дIадахийта.

Заседанешта юкъе перерыв йолча хана. (Аьрдехьара аьттехьа) ПМК-105 штукатур-маляр Х. Алиева, «40 лет Октября» яхача совхоза хьажкIаш лелаер Б. Кодзоев, «Джалка» яхача совхоза хьажкIаш лелаер Ш. Гайтамиров, Шалински районера птичница Б. Тарамова, комплексни бригада бригадир Х. Вагапов, «Назрановский» совхоза механизатор М. Ужахов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Халкъа депутатий Назрановски районни Совета исполкома председатела депутата **М. А. Зурабова** аьлар, экономически социальни дегIаахара декхараш комплексно кхоачашдара тIахьожадаь парте дIадехарашка хьежжа района советски боахамеи органаша деррига шоашкара доагIар ду производственни социальни сфераш массе оагIорахьара дегIайоалаяра, городеи юрташкеи бахача наьха къахьегама овсарле лакха йолаши унахцIена культурни салаIар ма могга дикагIа вIаштIехьдаккхаран мел эшар Iалашдара.

Нах баха моттигаш хозъяра, уж чубахача фусамашта капитальни ремонт яра, наькъаш дехкара, газопроводий, теплофикационни хинпроводий сетеш шеръяра алсамо балхаш даьд районе цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча диъ шера. Дукха гIулакхаш чакхдаьхад юрташ социальни эргаяхара. Ерригача нах бахача моттигашкара райцентре долхача наькъаш тIа асфальт биллаб, жагIа билла тоаяь я юрташкара дукхагIйола улицаш, эрга а йоахаш тоаеш латт хица, газаца, электроэнергеца Iалашъю системаш. Хала хете а, цу балха тIа кIезига дац кхоачамбоацараш а. Хила доаггIача тайпара дац городеи юртийи санитарни хьалаш.

Бокъонца къоастадаь даьннадац юрташ Долакха-Юрт, ТIой-Юрт, Яндаре, СурхотIе хица Iалашъярца дувзаденна дола дешаш. Городе санна иштта юрташка а дIахо дегIайоалае еза газопроводий сеть.

Шоай полномочеех ма могга биззагIа пайда ме эц, шоай территоре тIара ерригa предприятеши организацеши хьинарегIа юкъе ме кхувл лакхагIа хургья коммунальни гIулакхаш дар тоадар духьа Советаша беча балха эффективность.

Электрически сетей Грозненски предприяте контролер-монтера депутата **С. В. Агашковас** сессе къамаьл деш дийцар Октябрьски районе жилищно-коммунальни, социально-культурни гIишлош хьалъяра гIулакх шерра даьржа хиларах. БIаргашта гуш хувцаеннай Октябрьски майда. Пятилетка диъ шера эксплуатаце дIаеннай 67,5 эзар квадратни метр нах чубаха фусамаш, 700 моттиг йола берийн школе даха ха йоацача берийн учреждениеш, 1000 моттиг хиллал йола школаш. 375 саг тIаэцара йола поликлиника, «Орбита» яха тика хьайийллай. Ленина цIерагIа проспект чакхъяллалца дIайигай троллейбусни лини, йиълагIча маршрутагIа троллейбус йолаялийтай.

Гуйран-Iан хана болх бара района коммунальни боахам кийчбара дешашта цIенхаштта йоакхо ю хIара шера.

Цхьабакъда, йоах депутата, цхьаболча къаьст-къаьстача кулгалхоша доаггIача тайпара доал ца дарах, хIаьта иштта цкъаза райисполкома ведомственни предприятей службаша шоай болх бе-башха ца хеташ барах дукха кхоачамбоацараш хулийт.

Эшшача тайпара дац района нах бахача дуккхача фусамий хьалаш. БоагIача боарамагIа балхаш хьадара кхоачамболаш яц райисполкома жилищни боахама производственни управлене материально-технически базеи ведомстваша хьахецаш йола средстваши. Из бахьан долаш фусамашта ремонт яри царна гIулакх дари во вIаштIехьдоах, каст-каста йох водопроводни канализационни сетеши отопительни системаши, яхаш дукха леткъ нах. Района кIезига лоархIам болаш яц, «Октябрьнефть» НГДУ средствай чотагIа хьалъеш йола канализаци. Из яь яккхар гаьна даьннад заказчика бехкагIа санна, генеральни подрядчика — «Центроспецстрой» управлене бехкагIа а.

Къоастанза яргйоацаш латт электроснабжене проблема а. Тайп-тайпара ограниченеш юкъекхувлар аьнна дуккхача промышленни предприятеша телхаю уж. Электроэнергех пайда эцара бокъонаш телхаю цхьаццаболча гражданаша.

Бахача наха жилищно-коммунальни гIулакхаш делга тоадара, город Малгобек, района юрташ тоаяра проблемашта хетадаь къамаьл дир КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара депутата **Т. Д. Албакова.** Цо аьлар, уж проблемаш Малгобека къаьстта лоархIам болаш я. Районе дика дац нах бахача цIеной хьакъехьара гIулакхаш. Цхьайола объекташ, нах чубаха цIенош, иштта производственни коммунальни объекташ лаьтта чутекхар бахьан долаш аварийни хьалашка кхаьчад. Цхьабакъда, аварийни фонд шоай доалахьа а йолаш, этта гIулакх миштад а ховш болча «Грознефть», «Севкавнефтегазпереработка», «Чеченигушстройматериалы» объединеней, кхачан промышленноста министерства кулгалхоша хоадамболлаш дола балхаш дац цу хьакъехьа.

Района къахьегамхошта тоъаш дац мелаш дола хий. Мелаш дола хий дуккха дикагIа Iалашде йиш яр, пагахьа санна «Грознефть», «Севкавнефтегазпереработка» объединенеша шоай объекташ технически хица Iалашъяра дешаш къоастадича. Из таро шоай йолаш хилча хIаьта а.

Хоадамбоаллаш наха Iаткъаш да бахача наха бытовойи жилищно-коммунальнии гIулакхаш деча нийслу кхоачамбоацараш. Цу службай эIамига предприятеш дIахьа йийкъа я, бытовой гIулакхаш деча министерства шийтта объединене доалахьа я уж. Царех я «Чечингрембыттехника», «Чечингфоторазнобыт», «Чечингобувьрембыт», «Чечингпрокат» яхараш санна яраш а иштта кхыяраш а. ТIахьожам боацаш болх беш я уж, эшаш йола материально-технически база, квалифицированни кадраш а йоацаш я, кIезига ба парте членаши депутаташи.

Цул тIехьагIа къамаьл дир халкъа депутатий Урус-Мартановски районни Совета исполкома председатела, депутата **И. Т. Сотникова.** Цо дийцар жилищно-коммунальни гIулакхаш дарей юрташ тоаярей дешашта халкъа депутатий Советаша мел чIоагIа йоакхо ю. Райисполкоме вIашагIъелла я социально-культурни гIулакхашта йола гIишлон объекташ хьалъеча кулгалдара, тIахьожам лоаттабара, низаш тIадерзадара лаьрхIа массаза болх беш йола штаб.

Санитарни хьалаш тоадарей нах бахача пункташка лостам барей дешаш дийцад граждании сходашка, исполкомий заседанешка, районни юртийи Советий сессешка. Лостам беча, наькъаш дехкача а царна ремонт еча а гIашлой тIаьш техкачеи царна ремонт ечеи юкъеувз боахамаш, предприятеш, учреждениеш, района общественность. Бахача наха жилищно-коммунальни гIулакхаш дикагIа дара, нах баха моттигаш хозъяра, цар санитарни хьалаш тоадара райисполкомо кийчъяьй шийтталагIча пятилеткана йола программа.

Цу тIехьа доклад ювцилга чакхдаьлар. Дийцача дешах лаьца Лакхехьарча Совето тIаийцаб шерра соцам.

Мандатни комиссе председатела депутата П. Г. КАЩЕЕВА доклад

1985 шера 24 феврале союзни автономни республикай Лакхехьарча Советашкеи, халкъа депутатий моттигерча Советашкеи хиннача хоржамаша хьахьекхар, паччахьалкхени обществаи гIулакхашта доал деча миллионаш болча къахьегамхоша реально, практике безам тIа а баха шерра дакъа лоацилга Iалашдеш йола социалистически демократи эггара толашагIа хилар. Хоржамаш белгалдаьлар коммунистийн парте боацарийн блоко керда котало яккхарца, мехка вахаре йоккха общественно-политически событи а хиина дIаэттар.

Республике хоржамий кампани, берригача мехка а санна, наьха къахьегамеи политически хьинар чIоагIа айденнача, КПСС XXVII съезда, Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Котало 40 шу дизара баха ма боагIара пакъабахар, 1985 шереи бIарччача пятилеткаи планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдар духьа къовсам лоаттабеча хьалашка чакхдаьлар.

Советски нах политически кхетам лакха болаши Коммунистически партена гонахьа айхха кхотабеннеи хилар къаьгга хьахьекхар гражданаша хоржамий кампанена юкъе а хоржамаш долча дийнахьа кхадж тоссача а хьинаре дакъа лацаро.

Хоржамаш дара 1984 шера 9 декабре арадаьннача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца республике вIашагIъеллаяр 175 хоржамий округ.

НГIАССР Лакхехьарча Совете ду хоржамаш кийчдечеи чакхдоахачеи хьинаре дакъа лаьцад хоржамий комиссешеи дуккхача наьха активои. Республике харжархой спискашта юкъе вихьавар 680502 саг. Кхадж тоссача дакъа лаьцал 680480 саго, е 99,99 проценто. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта тIехьа кхадж тессаб 679648 харжархочо, е берригача харжархоех 99,88 проценто. Депутаталла кандидаташта духьала кхадж тессаб 832 харжархочо е 0,12 проценто. Цу тайппара, депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта тIехьа кхадж тессаб дуккха а дукхагIа болча харжархоша, цудухьа уж Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла а хержаб.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаташта юкъе нохчий 78, эрсий 70, гIалгIай 18, кхыча къамех болча викалий 9 саг ва.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет бокъонца халкъа викалех латта орган хилар хьахьокх депутатий составо. Республика Лакхехьарча Совете хержав 80 болхло, 15 колхозхо, вешта аьлча, берригача депутатех 54,3 процент. Лакхехьарча Совета составе ва предприятей 11 кулгалхо, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъой специалисти. Советскийн паччахьалкхен кхыча органийн 30 болхло, партийни, профсоюзни, комсомольски органий 27 болхло, Iилма, культура, искусства, просвещене, унахцIено лоаяра, кепайоазон 4 болхло, военни гIулакхаш тIара саг. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета 103 депутат Коммунистически парте члени членалла кандидати ва, парте воацаш 72 саг ва, царех 35 саг — ВЛКСМ член. Депутаташта юкъе 78 кхалсаг я. Вешта аьлча берригача депутатех 44,6 процент.

Ханашка диллача укх тайпара я республика Лакхехьарча Совета депутатий состав: 32,6 процент — 30 шерал кIезигагIа ха яьнна нах, 31 шерагара 50 шерага кхаччалца ханаш йола депутаташ — 40 процент, 50 шу а кхы дукхагIа а ха яьннараш — 27,4 процент. 80 депутат ва лакхехьара образовани йолаш, 95 — юкъара юкъереи юкъера специальнии, 13 депутат ва Iилман степени Iилман цIи йолаш.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете, кхыча звеньяй халкъа депутатий Советашка а санна, хIара уж массаза хорж паччахьалкхен управлене йоккха школа йоакхх халкъа керд-кердача викалаша. Укх шера хержа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет 61,7 процент кердаьннай.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете — хила хьакъ долаш бола болхлой класса, ахархой, халкъа интеллигенце викалаш. Уж ба наха лоархIаш, доккхий хIамаш карагIдийнна, къахьегама коллективайн харжархойн тешам бенна, йоккха опыт йолаш, лакха политически кхетам болаши дика гIулакхаш доахкаши бола нах. Даьхенна хьалхашка доккхий хIамаш карагIдувларах СССР орденаши медалаши енна ва 81 депутат. Социалистически Къахьегама Турпала цIи йолаш 4 депутат ва.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета составах лаьца йоалаьча даннеша хьахьокх, республика паччахьалкхен Iаьдала лакхехьара орган ший полномочеш толаме кхоачашъяра, паччахьалкхен, боахама, социально-культурни гIирсий дерригача доакъашта гIулакх довзаш кулгалдара, шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара мел эша таронаш йолаш хилар.

Нохч-ГIалгIай АССР Конституце 93 статьяга хьежжа Мандатни комиссе техкай бархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хержача депутатий полномочеш.

БархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Централни хоржамий комиссе республика Лакхехьарча Совета Мандатни комиссега хьачуденнад НГIАССР Лакхехьарча Совете даьча хоржамех хьахиннарех дола окружной хоржамий комиссей протоколаш а хIаьта иштта кхыдола документаш а.

Хьачуеннача материалашка а хьежа, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Мандатни комиссе соцадаьд, ерригача округашка хоржамаш нийса, Нохч-ГIалгIай АССР Конституцеи НГIАССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Законагеи хьежжа даь хилар. НГIАССР Лакхехьарча Совета депутатех моллагIа цаI харжарах хьахиннараш шеконтIа доахаш йола жалобаши заявленеши хоржамий комиссешкеи Мандатни комиссегеи кхаьчац.

Мандатни комиссе предложени лу 1985 шера 24 феврале хержачеи Централни хоржамий комиссе регистраци яьчеи Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета берригача 175 депутата полномочеш нийса лархIа.

МУХЬМАДА ЛАКХАЛЕНАШ

Низткъа мара тата ца хозаш сигал гIолла йодача дото бессарча самолетагахьа урагIа хьежаш латт Мухьмад. Сох а хургва летчик, — йоех кхувш воагIача зIамигача сага уйлаша. Цун юхьага, бIаргашка хьежача дика хоалуш да мел хьог из хIанз гIетта йодача самолета летчиках.

...ДIадахар денош, шераш. Толамца йистеяьккхар Хашагульгов Мухьмада юкъера школа. Летчик хилара йола уйла вIалла а хувцаоннаяцар цун. Школе яьккхачул тIехьагIа из деша отт Кременчугски гражданскии авиаце летни училище деша. Из йистеяьккхачул тIехьагIа из болх бе хьожаву Грозненски аэропорте.

Юххьанца цо ший болх дIаболабу АН-2 яхача самолета шоллагIа пилот волаш.

ЧIоагIа аьттув баьлар Мухьмада хьехамчаца а. Цун командир Качанов Валентин Михайлович Iаьхий опыт йола летчик вар. Цудухьа тахан цох доккхал деш безамца йоакх Хашагульгова цун цIи.

Лаьттара хьежача хеталу ма атта ба летчика болх, ший кабина чу а хайна вагIа мара везий цун, аьнна. Бакъда, иштта хетараш харц ба. ХIана аьлча, чоалханеи дукха ха дезаши ба летчика болх. ТIаккха балха опыт йоацаш, хIаьтта къахьегама наькъа тIа баьнначарна шолхаленца халагIа да. Дуккха шераш деза опыт, говзал ма ярра караерзаяра.

Хьехамча чIоагIа раьза вар ший ученика. ХIама хара тIакхувш, цкъа хьалхадаьккхар шозлагIа ала ца дезаш сакхеташ вар Мухьмад. Иштта дукха ца говш АН-2 яхача самолета командир ву Хашагульгов Мухьмадах.

Комсомольско - кагирхой экипажа керте латташ дикка болх бир Мухьмада АН-2 яхача самолета командир волаш. Отряде каст-каста керда, хIанзарча хано дIадеххача тайпара хьаяь самолеташ ухар. Цар тIа болх бергбола пилоташ а хила безар шоай болх дика кхетабеш, цар чоалхане маьженаш ма ярра йовзаш. Цудухьа юха а кердача тайпара йола машина караерзаяра дешара курсаш чакхйоах Хашагульгова.

Командовани шек яцар ТУ-134 яхача самолета командиралла Мухьмад хьожавеча хана а. Цунна ховра цу денал долча зIамигача сага дулхацIийх леталга летчике болх.

— Сайх тешаш санна теш со Мухьмадах, — оалар эггара хьалха цун хьехамча хиннача В. Качанова.

ХьатIаэттар из ди, ТУ-134 яхача серех йолча самолетаца цо эггара хьалха рейс а яь из лаьтта Iовоссаш шоей новкъост даькъала вувцаш бар доттагIий. Киев — Грозный яхача маршрутагIа яр эггара хьалха цо чаккхъяьккха рейс.

Кховчашхиннадар дуккхача хана денз Мухьмада дагалаьттар.

Коммунистически къахьегама ударника Хашагульгов Мухьмада кулгалду экипаж хIанз рейсаш еш я Грознера Ленинграде, Свердловске, Тюмене, Алма-Ате, Киеве. Цо иштта мехкдаьттахой вахташ дIакхувл гаьнарча Уренгое.

Хашагульгов Мухьмад цхьоалагIча класса пилот ва. Ийс эзар сахьат даьккхад цо сигала. Цо кулгалдеш йола экипаж дика лоархIаю шоай производственни декхарех, кходу авиадоагор.

А. БУГАЕВ,
Грозненски аэропорта болхло.

СПОРТ

ШАШКАШ

Грозерча шахматни клубе маIача наха юкъера НохчГIалгIайчен хьалхле яккха дагахьа вурийтта спортсмено дIадолалаьд шашкаех дола къовсамаш. Царна юкъе дакъа лоацаш ва спорта мастер, спорта мастералла ялх кандидат. хьалхара разряд яраш. Чакхъяьннай цхьайтта тур. ХIанзарчоа хьалхле лелаеш ба КасумовгIар вежарий — Гудермесски района Новогрозненское яхача юртарча юкъерча школа хьехархой. Касумов Мовсара яккха йиш йолча 11 очкох 8,5 яьккхай. Турнирни таблица хьалхарча мугIар тIа латт из. Касумов Хьамзата 8 очко яьккхай, из — шоллагIча моттиге. Иштта дика ловзаш хьавоагIа сихача медицински гIон больница лор Ибриев Мухьмад а.

Цу яхье котваьнначоа бокъо лургья Российски Федераце хьалхле яккхара полуфинальни къовсамашка дакъа лаца.

◆

ФУТБОЛ

Горонo ДЮСШ спортивни майдаш тIа хилар кагирхой футбольни командашта юкъера турнир. «Урожай» ДСО республикански Совета вIашагIтеха команда хьае дагахьа чакхйоаккхаш яр из яхь. Къовсаелар дикагIйола йиъ команда, уж яр Грозненски, Шалински, Урус-Мартановски, Ленински районашкара коллективаш. ХIаьта толаш хилар Г. Джамбиева кхебеш бола Грозненски районера къона футболисташ. Цкъа эшанзар уж. ШоллагIа моттиг Урус-Мартанерча кагирхошеи кхоалагIъяр аргунцашеи яьккхар.

◆

САМБО

Цхьа бIаь ех бIаь совгIа къона борец вар самбох «Урожай» ДСО командни хьалхле яккха дагахьа Аргунерча культура ЦIагIа хиннача яхьашка дакъа лоацаш. 29 килограммагара 87 килограммага кхаччалца дозал долаш бар къовсабеннараш. Царна юкъе дика кийчо яь а дика латаш а хиларца белгалбаьлар Аргунерча «Башлам» яхача школе тренера Аюбов ИбрахIима кхебераш. Царех вурийттане хьалхара моттигаш яьхар. Турнирага дика кийчо яь бар Грозненски районера къона самбисташ а.

◆

ДЗЮДО

Белгородски областа Губкин яхача городе чакхъяьннай кагирхошта юкъера дзюдох йола лично-командни Ерригсоюзни турнир. Цига Советски Союза Турпала, вице-адмирала И. А. Хворостянова приз яккха дагахьа вIашагIкхийтта хиннай 27 команда, шоашта юкъе итт сагах лаьтта вай республикера яр а йолаш. «Труд» ДСО кхувшбоагIача грозненцех (тренер Е. Газдиев) пхи саг бронзови призераш хилар. Уж ба: Б. Абдулхажиев (49 кг), Д. Умаров (53 кг), В. Верещагин (57 кг), А. Умаров (68 кг), А. Атоян (83 кг).

Командни хьалхле яккхара къовсамашка Грознерча коллективо кхоалагIа моттиг яьккхар, Губкин, Курск яхача городашкара борецаш мара хьалха ца боалийташ.

ВО ХIАМА КЪАЙЛА МА КХАХЬА

Укх шера 26-ча феврале арадаьннача «Сердало» тIа я «Эхь-юхь дайча...» яха статья. Инаркъе болх бе баьхкача хьехархошта йовсараша баь боккха бохам, цатоам бувц цу тIа. Цу тайпара хIамаш хIара коллективе хиннад аьлча бакъ хургдац, амма, дукхханешта бIаргадайна, халахийтта, Iаьткъа да. ХIара юрта, коллективашка гIордаьккха дувц из зулам. Инаркъерча хьехархошта халахетар даьчар массанена моральни зулам даьд. Законо дIа ма деххара суд йоагIа царна.

Цу статьяс хьалхьоаяь уйлаш я аз ювцаргьяраш.

ДУКХА ха йоаццаш дар из. Йол хьокхаш воаллар сои са кхо кIаьнки.

— Оарц дала-а-а! — Со хьалвийрзар. Мангалаш Iо а кхайса, саькхбаьнна, дIа-хьа хьежаш бар са кIаьнкаш а...

Дехьа босагIа, шин дукъа юкъе гIолла едда хьайоагIар кхалсаг. Трактора тIаяхар из. Сецар трактор. Тракторист хьаара а вика къамаьл деш вар кхалсагаца. Кулг а лостадаь, дIачу а хайна, дIаиккхар из. Хьа бала-м бацар сога, яхача хьисапе. «Сайна хьашт доацача довна юкъе ца ваха воаллар со», — аьлар цо тIехьагIа.

ТIаккха тхо дайра кхалсага. Ши кулг лестадир:

— ОарцагIдовла!

Дайдда вIаши духьала дахар тхо.

— Фу даьд хьона?

— Цигахь дIайингар цо из, цигахь...

Шин дукъа юкъе чухьокх кулг. Ювхьаш къамаьл дулацар. Бос бахабар, кхераенна эгаш яр. Тхо дерригаш а цигахьа дIадайдар, ма могга масса. Шин дукъа юкъе, аьле чу Iаьржа машина латтар, цу юххе — къовсаме ваьнна ши саг — кхалсаги маIа саги. Тхо доагIаш дайна, сиха машена чу а хайна, духьалхахкар. Минут яханзар цо машина тIатеха бераш лозаде. Тхона яппар а яь, къайлаккхар кIор мо Iаьржа «ГАЗ-24». Дуккха ха яьлар тха хьаьший хьаметта ца боахкалуш.

Шаккхе а йоI Орджоникидзера студенткаш бар. Ставрополе цIихеза йолча «Россия» яхача совхозе стройотряде болх а баь, цIабоагIаш хиннаб шоай аьттув баьнбаьннача хIаманца. МагIалбикерча перекрестке тIаховшабаьб Iаьржача машина дас, ше Орджоникидзе вода аьнна. Дагадехар во хIама хиннад. Ачалкхера хьадехьа ваьлча новкъазара лаьллай машина, довкъашта юкъе гIолла, нах тIакхоачаргбоаца моттиг лаха. Машен йоддаше а арахкессай уллув яьгIар... ХIаьта-а цу дийнахь-м аьттув баланзар цун. Мала — вар из? Кхерабеннача мехкарашта дага а дехадацар, тха кхи а кхийнзар цун номер лаца. Амма, харц хургдац из зIамига саг общественна пайда хургболча болх беш вац, аьлча, из «ГАЗ-24» хьарамча рузкъах нийца я, аьлча. Са хана цу тайпара во хIама хьацарца вахача саго даьд аьнна хезадац сона. Къахьегамо саг эзди, денале, гIулакхаца ма кхевой. Укх дуне тIа мел долча халкъий мегаргволча сага идеал цаI я — эхь-эздел, гIулакх, денал. Къизал энжел, эхь доацаш хилар, цинизм — воча наьха гIулакх да. Массане а зийнад цхьа хIама — йовсараши, хурделаши, зуламхойи юкъ-юкъе майра боал. Царца лоаттабу лира къовсам вай мелбалиитача хул из. Вай царца кIаьдагIа мел хул, уж эхь доацадагIа, майрагIа хул. Бакъдув статья автор: дикача дезале сел сийдоаца нах хьалкхе йиш яц. Ай мичара!

ЦIАЬХХА хинна хIама дац из. Шоаш хьадаьр мегаргда аьнна хеташ хиннаб зуламхой, хьалха а иззаморг мегаш хиннадаь. Цхьаволчо-м менна хиннаб аргда, менна волаш сага ше леладер дагадагIац. Цкъа-дале, жIале оамал тIа валлалца ма мала, шозлагIа-дале, гIув чу корта хьалха чу хIана тоссавеннавац царех саг? Вай дукха хIама кхетадергда цу заметка цхьа юкъ-моттиг укхаза йоалайой: «Цхьабакъда, из деррига а тахан ца хила мегар районерча правоохранительни органаша шоай де доагIар ханнахьа даьдаларе. Согна хьалхашна улл соахка март бетта Инаркъерча юрта Совета исполкома председатела М. Дотмурзиева юрт вIашагIкхийттача яь доклад. Вай дувцачоа тара да цу тIа яхар а. ХIанзчул шу совгIа хьалха хиннад из хIама... «КIантий» тоаба чугIийртай уж хьехархой болча».

Хьажал, юрт вIашагIкхийттача дувцал дола доккха зулам мишта дисад прокурорага ца кхоачаш? ЦIагIа хинна хургвац из? Сенах кхераш, сенах эхь-бехк кхоабаш йитай «кIантий» тоаба, фу леладу оаш, ца хоатташ? Мича хиннаб юрта а района а кулгалхой зуламхоша уж санна дола гIулакхаш хьалха а леладеча хана? ХIанз-м жоп делча бакъахьа да МагIалбикерча правоохранительни органаша вай хаттараштa. Зуламхо законагIа доагIача таIазарах кIалхарвалийта йиш яц. «Тух диаьчо, хий мийинад». Даьчох дахийта деза зулам.

ХIанз духтIадовла, хьожаргда вай хулиганашта фу тосса моттиг мича хул. Мишта кхув уж. Вай мо дезале хьалкхув нах беций уж. вайна хьехача школе, вайна санна дика мел дар хьа а хьехаш?

«БаI дIабийнача зиза тIадала йиш яц», лхаш да халкъа кица. Къаракъаш мелаш, спекуляцеш еш, къоал деш дай болча цIагIа хьалкхув во тIехье а. Даьшта тара хила гIерташ хул бераш а. Цхьаькха а да. Кхаьннахьа дийнахьа дезалий бIенаш даьхка багIачар тIехьенаш дика кхе йиш яц. Фу кхетам лургба цу тайпарча дас а нанас а шоай дезалашта? Цар тIехье халкъа а Iаьдала а зуламе йолаш хьалкхув.

Цу тайпара во тIехье, зуламе кагий нах хьалкхув дай «дIаьхача сомашта» тIехьа договорах ухачар. Дезал лертIа болаш пагахьа договорщик хила а хилац. Цар дезал шера пхе-ялх бетта даь Iунал доацаш лел. Школашка лаьрххIа проблема хинна дIаэттад уж бераш. НизагIа деша хьакхувла беза. Хьабоалабича деша а, лертIа лела а тигац. ХIаьта цхьаволча дас-м дешара хьа а ваькхе, дIавуг шийца кхелета саг. Водар дIахьех, ца дайнар бIаргадайт. Бокъонца йовсар хиле цIавоалаву. Ахчах киса а диза цIавеча, ког лаьттах Iо ца хьонхалуш, кура хул царех зIамсаг. Вай юрта хьаьнала къахьегаш хьалкхийнача кагирхоех мича баш уж. Цар Iаьдалах «шабашник» воацар саг вац.

ВО ТIЕХЬЕ кхув ца боагIача боарамах дезал боча лелабеча наьха. Дийна мел долча хIаман тIехье боча я. Котама ший кIорига еза, хьакхийна — хурск, Iатта — Iаса. Сага тIехье езар хьаькъалца хилча бакъахьа да. Хьо дIаваргва, из вусаргва, хIаьта цун адамашта юкъе лела ма везий. Iа бочалах мегийтар, наха мегийтаргдац.

Ши кулг цкъа бIех ца долийташ, хьацара тIадам юхь тIа ца боалийташ дегI дайт цхьаволчунга е цхьайолчунга. «Оахош хало лайна яле а тIехьенга дика хьегийта доахк тхо», — оал цар. Хьайл, хьаькъалга! Шоай гира Iоваькхача хьанна ги волла боахк уж? Къахьегамах къона саг лоравар — из зулам да. Зуламхо, йовсар, хурдел мелла леле а цкъа лоац. ТIаккха... шевар оарцагIа воал «кIаьнк» кIалхарваккха. Цхьа ший тайпара «комитет спасения» вIашагIйолл гаргарча наха, декхараш дIа-хьа а хьожадий. ЦаIаш «кIаьнках» зулам даьнна нах бале — тоабе, тебе, тоIабе, човхабе — мичча бесса лоткъама юхабаха оарцагIа бовл. «Штаб-квартира» даь коа хул. Цига хьадахь результаташ. Следователга «хIамилг» дIакхачийта къахьегаш ба цхьаькхаш.

Юрта — мехка юкъе хеца деза къамаьлаш хецаш, общественни уйла шоашкахьа ерзае гIерташ нах а ба. Вайна дика ма йовзий из боанг.

Цкъаза ка а яьле, (хьона хаций иззал адам ураэттача!», йовсар арайоакх.

Дукха ха юкъеялале юха а лоац... юха а кхаста йолалу «оарц-хьайр». Хьаухаш-дIаухаш, шоай балхашта тIера бувлаш нах, гаргалонах вала йиш яц, яхаш, Iодехкаш хьацарца даьха тумаш... Шек дIа яц йовсар. Цун фу дов?!

Ма дарра аьлча, доккха гIод да из. Вай воаш мара из тIера даккха сага а вац. Типденна барзкъа Iа хIамаш мел техк ийрчагIа хул. Цул цIирчагIа хул зама дIаяха Iадаташ. Цхьабараш, бIаргцIацкъам ца тохаш, суде оапаш, бийце дIаболх: Iаьдала, наха, общественноста хьалхашка бехктокхамах кхерац, йовсара хьалхашка хургболча бехках кхер. Къуй, зуламхой, йовсараш раьза ба. «Къонахчоа эхь ма дий аьхк ахар», — йоах цар. Амма, харцахьара, во хIама де цунна-м хетац эхь.

Во нах вайна юкъе паргIата лелар харц кхетамаш цIендаь вай дIа ца дахар да. БIеха, энжи хIамаш маьлха ца доалаш, «тIаьдача маша» кIал дусаш моттигаш хул уллувра бараша, общественносто, тхона фу бала ба, аьлча, правоохранительни органаша доагIача бесса дош къоаста а лаь, таIазар ца дича.

К. ИЗНАУРОВ,
хьехархо.

Республика экранаш тIа

«САТУВСАМА БАРХI ДИ»

...Шахта чухаьрца хала лозаваьв къаьна, йоккха опыт йола шахтер Клыкови зIамига саг Юра Николаенкои. Лораша яхарагIа 8 дийнахьа мара хIама ца дуаш а хий ца молаш а бусадургболаш бац уж. Юха ца соцаш дIаух ха. Эшаш йола техника хьакхачарга хьеже, массехк ди дIадаргдолаш да. Цудухьа шахта директора Белокона соцам бу чухаьрца моттиг гонашца мукъаяккха. ХIаьта из чIоагIа хала болх ба, хIара бригадо кхокха сахьата бу из. ГIулакх кхы а чоалханегIа дерз шахтер Клыков «силикоз» яха лавар хиларца дувзаденна забое болх бе бокъо йоацаш хиннилга гучадаьлча. Цу тIа а гучадаьлар шахта директорга авари хила тарлуш йолгах хоам баь хилар...

Цунах лаьца дувцаш да Ленинградски кинематографисташа даьккха из керда фильм.

Э. Володарске сценарех режиссера А. Муратова даьккхад из фильм. Фильм хьакхелларий шоаш лийрхIар кхоачашхиннад. Событеш дегIаярга а, царна юкъерча наьха кхелашка а хьежаш зрителаша уйла ю вахара юкъарча дешай. моллагIча балха тIа хьо вале а, хьай бехктокхам кхетабе безилгах.

Фильма юкъмоттиг дIалоац шахтана кIал баха нах кIалхарбахара беррига бехктокхам шийна дIатIаийцача шахта директора Белокона. Цун роль ловзаю В. Гафта. Фильме дакъа лоацаш ба В. Яковлев, Н. Караченцов, Д. Харатьян, Н. Федорцов, иштта кхыбараш.

«БЕЗАМЕ ХIАЙКАЛ»

Иштта цIи тиллай шоай кердача фильмах московски кинематографисташа - режиссераша А. Петрицкеи И. Казиевеи (сценаре автор тIехьарвар ва).

Цу лирически киноповеста турпал къона тракторист Камиль ва. Дег тIа хIама доацаши йист хилара тIера воацаши хиларагIа «Ротозей» аьнна цIи тиллай цунах. Дукха ха я Камила медсестра Аминат езаенна, бакъда, цхьаккха а хIама дац йиIий уйла шийгахьа ерзаяра. Амма, цхьа моттиг йоал Камила децал ураоттадеш...

Цу картине керттера ролаш ловзаьча З. Дибировайи К. Султановеи эггара хьалхара болх ба.

В. КОВАЛЕВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

«Автотовары» яхача № 13 йолча тика тIа (Ашхабадски ул., 16) хьашдолчунга йохка яьхкай бе-бе бесаш долаш йола автомашинаш — «Москвич» АЗЛК. «Москвич-4120 ИЖ».

Дувла тха тика тIа, эца шоашта г. Москверча Ленински комсомола цIерагIча заводеи г. Устиноверча (Ижевск) заводеи яь автомобилаш.

«Промтовары» яха объединени.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМА!

Iаьржа-кIай бесаш гойта телевизораш:

«Чайка 207», «Фонтан 225», «Изумруд-209, 210» — оформлени настольни а напольни а йолаш корпусаши хьалхашкахьара панелаши тайп-тайпарча варианташца отделка яьи я. Экрана йоккхал диагоналах 61 сантиметр я.

Электропроигрывателаш: «Орфей 101», «Электроника 012», «Радиотехника 101».

Электрофонаш: «Лидер 206», «Эльфа 201».

Стерео-приставка: «Орель 306».

Кхыйолча телерадиоаппаратура ассортименте а.

Тха адрес: Грозный, В. И. Ленина проспект, 104. «Орбита» яха фирменни тика.

ХЬАМСАРА КИНОХЬЕЖАРАШ!

25 марта денз «Родина», «Россия» яхача кинотеатрашка гойташ хургда **«РАССТАВАНИЯ»** яха «Мосфильме» даьккха керда цIе-кIай бесаш дола художественни фильм.

Картина режиссер - постановщик — вежарий ВасильевгIар цIерагIча паччахьалкхен преме лауреат Гавриил Егиазаров.

Ролаш ловзаераш: Армен Джигарханян, Светлана Рябова, Владимир Самойлов, Виктор Филипов, кхыбараш.

Из картина вовзаш волча кинодраматурга Володарский Эдуарда творчестве духхьашха гIоттаяь йоацача морально - нравственни проблематика хьакъехьа да.

Хьажа дахна хьех оаха шо.

Шоана, бераш!

25 марта денз бIаьстан каникулаш йолча деношка «Юность» яхача кинотеатра экрана тIа арадоалийт бос бола художественни фильм.

«Iаьржача Iама рыцараш».

Из оттадаьд 1905 шера революци йолча хана Бакурча промыслови районе хиннача хIамаех дувцаш долча С. Велиева «Кулик» яхача повеста мотивех.

Режиссер Энвер Аблуч.
Студи Азербайджанфильм.
Сеансаш долалу: 12, 14 сахьат даьлча.
Дувла тхацига.
Справкаш телефонаца: 3-34-23.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 МАРТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Коталон стратеги». Дукха сереш йола телевизионни документальни фильм. 2-гIа фильм — «Бирса ахка».
9.50 — «Дика товараш дукхагIа».
10.20 — Московски областной хоровой общества «Виват» яхача камерни хора концерт.
10.40 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Котбаьннараш» яха тIема ханарча доттагIий клуб.
12.10 — «Дояри доярией» яхача телевизионни документальни фильма премьера. «Къахьегарга хьенока сий а ду» яхача цинлцара (Рига).
12.40 — «Хьада хьай кулг». Политически илле концерт. ГДР-ера передача.
13.30 — «Дезали школеи». Телевизионни журнал.
14.00 — «СалаIад» яхача халкъа кхолламах йола Дунен халкъашта юкъера VI-гIа телевизионни программай фестиваль. «Цlера сийгаш» (НРБ).
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». «Симбирски трилоги. 1870 — 1887 шш.» яха дукха сереш йола телевизионни фильм. 3-гIа фильм. «Хала ханаш».
15.45 — «Содружество». Телевизионни журнал.
16.15 — «Каштанка». Мультфильм.
16.45 — «БIаргашта гушдар — теша халадар».
17.45 — «Кердадараш».
17.50 — «Иоганн Штрауса дунен тIа». Концерт.
18.25 — Политически обозревателa Г. В. Пряхина къамаьл.
18.55 — ГIобан тIарча гIалгIазхий Паччахьалкхен хора концерт.
19.30 — «Дийнахьара нъу» яхача телевизионни художественни фильма премьера (№ 18 йола гIулакх). «Дош тохнаш ба ХоВраШ» яхача цинлцара. 1-гIа дакъа.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Дийнахьара нъу» яхача телевизионни художественни фильма 2-гIа дакъа.
22.50 — «Довзашдола мукъамаш».
23.50 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — Къулбаседа ХIирийчен самодеятельни художественни коллективай концерт. г. Орджоникидзера передача.
9.00 — «Берашта оаккхарех».
9.30 — «Калуга архитектура».
9.50 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
10.20 — «Хьан маьхк мерзагIа я». Телевизионни документальни фильм.
10.40 — Украински телевидене программа.
11.25 — Спидвеях йола дунен чемпионат. Финал. Голландера передача.
12.10 — «Надежда Чепрага». Фильм-концерт.
12.40 — Метеорологе Денга. Телевизионни документальни фильмаш. «Хаоттама романтикаш», «Ай-Петри. Кхоанара хаоттам».
13.15 — «Вираж». Къоначар спортивни передача.
14.50 — КПСС XXVII съезда наькъадолхаш. «Массе а йола резерва болх беш я» («Электроинструмент» завод). (гIалгIай меттала).
15.20 — Фильм.
15.25 — «Болама кхерамзле бахьан». Нохч - ГIалгIай АССР МВД ГАИ начальника М. Ш. Хаджиева выступлени.
15.40 — Киножурнал.
15.50 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
16.00 — «КIома жерой». Документальни фильм.
16.10 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Къоначар оазаш» (нохчий меттала).
16.40 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени».
17.00 — Йоазонхочун Чабиа Амирэджабе портрета йола штрихаш.
18.00 — «Камера дуненга хьеж».
19.00 — «Путешественникий клуб».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Цветик-семицветик». 1-гIа дакъа.
20.15 — «Могашле».
21.00 — «Ха».
21.35 — Вай ханархой музыка.
22.30 — Волейболах йола СССР чемпионат. МаIа нах. «Динамо» (Московски область) — ЦСКА. Ленинградера передача.

24 МАРТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Самодеятельни художественни кхолламга Ерригсоюзни хьажар.
8.55 — «СибарегIе» яхача документальни фильма премьера.
9.20 — «Спортлото». 12-гIа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гIулакх ду аз!».
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — Советски лаьттара вIашагIкхетараш.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. Омски паччахьалкхен драматически театра «Нашествие» яхача фильма - спектакла премьера. Леонид Леонова пьеса.
15.45 — Концерт.
16.45 — Берашта долча телевизионни художественни фильма премьера. «Кера, хьайналаг догдоахаш», 1-гIа сери.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Кера, хьайнала, догдоахаш» яхача телевизионни художественни фильма 2-гIа сери.
20.00 — «Путешественникий клуб».
21.00 — «Ха».
21.35 — «И то же я вас очарованье». СССР халкъа артиста И. Козловске кхолламах дола фильм-концерт.
23.00 — Футбольни обозрени.
23.30 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаоттаI».
8.15 — «ХIара сурта тIа — малх».
8.30 — «Театре — премьера». Одессера передача.
9.30 — «Эрсий метта ньамаьл».
10.00 — Центральни телевидени Ерригсоюзни радиои йоккхача симфонически оркестра концерт.
11.00 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Принцесса на горошине».
12.25 — Сийлахь - йоккхача лахь-бокхха Даймехка тIом» яха киноэпопея. «Фегара тIом» яха 11-гIа фильм.
13.45 — «Къаьнача маькхах бола оалам». Мультфильм.
14.05 — Мински паччахьалкхен цирка концертни эстрадни оркестра ашараш.
14.35 — Тха корреспонденташа дувц.
15.05 — «СелаIад» яхача халкъа кхолламах йола Дунен халкъашта юкъера VI-гIа телевизионни программай фестиваль. «Цlера сийгаш» (НРБ).
15.35 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
16.35 — «Киевски рапира» яха Дунен халкъашта юкъера фехтованех йола яхьаш. Киевера передача.
17.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Металлист» — «Торпедо» (Москва) 2-гIа тайм.
17.45 — «ГIорбаьнна советски композитораш — Ленински преме лауреаташ». Д. Д. Шостакович — ЦхьайттагIа симфони (1905-гIа шу).
18.40 — «Дунен нагирхойн».
19.15 — Бургацацарча хоккеях йола СССР кубок. Финал. Мурманскера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Цветик-семицветик». 2-гIа дакъа.
20.15 — Волейболах йола СССР чемпионат. МаIа нах. «Автомобилист — «Динамо» (Московски область).
20.45 — «Халкъа мукъамаш».
21.00 — «Ха».
21.35 — Телевизионни лоацаметражйола художественни фильмаш! «Кхо къонахи цхьа йоIи», «Ахбийса яьннача хана», «Кхыдараш санна дола ди» (Болгари).

РАДИО

23 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
10.15 — «Атенст» яха радиожурнал (нохчий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог» (эрсий меттала).
11.30 — «Критически талгIе тIа» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
12.40 — Микрофона хьалхашка лэдархой ба. «Дунен тIа машар» яха беседа (нохчий меттала).
13.00 — Бонихийчарна берех лаьца. «Можно. Нельзя. Надо» яха беседа (эрсий меттала).
15.15 — «Илли тIем тIа» яхача циклера йола передача (эрсий меттала).
16.00 — «Зори Кавказа». Радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — «Музыкальни почта» (гIалгIай меттала).

УКВ

17.00 — Литовски эстрадни музыка концерт.
17.40 — Илли дIаоал Н. Усманова.
18.14 — ДоттагIий ашараш.
18.41 — Моттигерча авторий произведенеш.

24 МАРТ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана дукха еза ашараш» (эрсий меттала).
11.20 — КIиранден музыкальни программа (эрсий меттала).
15.15 — Музыка (нохчий меттала).
16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).
16.30 — «Къона смена» (нохчий меттала).
18.00 — «Ашарашца доттагIал леладерашта» дола концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — А. Рубинштейн. «Демон» яхача опера монтаж.
18.44 — Илли дIаоал Кагерманов ИбрахIама.
19.01 — Халхара ашараш.

ХОТТАСИ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3 — 8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 4 — 9, Грозне 5 — 7 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 0 — 5, дийнахьа 4 — 9 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05107. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1405.